

Çingı

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ • YIL: 14 • SAYI: 87 • EYLÜL - EKİM 2024

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

ISSN: 1309-7717

70 ₺

*Ev Dışı Tüketim (E.D.T)
-18 Soğuk Hava Depoculuğu
-18 ve +5 Gıda Lojistiği*

***Dondurulmuş
Lezzetler...***

MEHMET CONAĞASI ORT. GIDA SAN. ve TİC. A.Ş.

Organize Sanayi Bölgesi 10. Cad. No:7 Melikgazi / Kayseri

Tel: 0(352) 321 38 38 - Faks: 0(352) 321 38 45

info@metegida.com.tr

Çıngı

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği (KAYSADER) yayın organıdır.
(İki ayda bir yayınlanır)

ISSN: 1309-7717

KAYSADER ÇINGİ	*	YAZI DANIŞMA KURULU
Adına İmtiyaz Sahibi	*	Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK
Mustafa KIYAK	*	Abdullah AYATA
Yazı İşleri Müdürü	*	Duran TAMER
Yusuf DOĞDU	*	Kadir ACI
Genel Yayın Yönetmeni	*	Köksal AKÇALI
Şeyhmus ÇİÇEK	*	Mustafa ACAR
Halkla İlişkiler	*	Mustafa Ferit YILDIZ
İsmail KAYA	*	Dizgi, Mizanpaj
Reklam ve Tanıtım	*	Şeyhmus ÇİÇEK
Hanife KANTAR	*	

İletişim Adresi

cingidergisi@gmail.com

0 352 818 55 30 - 0 532 202 71 86

Yazışma Adresi

Cumhuriyet Mah. Mevlevi Cad. Cıncıklı İşhanı
Kat: 3/307 PK: 212 Melikgazi/KAYSERİ

Katkı İçin

Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği
Ziraat Bankası Erciyes Şubesi
İBAN: TR37 0001 0019 9171 7391 6450 01

Baskı

Çağlayan Ofset Matbaacılık
Matbaacılar Sitesi 2 Blok No.: 30
tel. faks: 0 352 336 97 56
Kocasinan/KAYSERİ

Katkı Bedeli

Yurt içi: 420 TL, Yurt dışı: 25 Euro, Kurumlar: 420 TL

Bu dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirlerin hukuki sorumlulukları yazarlarına aittir. Yazılardan ve şiirlerden dergimizin ismi belirtilerek alıntı yapılabilir. Gönderilen eserler yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yayımlanan eserlere telif ücreti ödenmez.

İçindekiler

ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİMİZ	
SEN GİTTİN	
SENTEZ	
KAYSERİ KALE VE SURLARININ	
YENİ BİR DEĞERLENDİRMESİ	
ERKAN	
DENİZİN KIZI	
İSTEMEDEN	
UMUDUN ÖTELERE YOLCULUĞU	
DİNLE BERBATİ: VATAN	
ASABİYE: VATAN	
SAMİMİ YAZILAR ÜZERİNE	
İHSAN YALÇINKAYA İLE BİR RÖPORTAJ	
SEVİYORUM	
KÖREBE	
ŞİİRDE ESKİ, YENİ VE YENİNİN YENİSİ	
HASTAYI YALNIZ BIRAKMAYALIM LÜTFEN	
HÜSNÜ BAKKAL	
BİR İHTİYARLA HASB-İ HAL	
İLHAN GEÇER	
ÇARESİZ	
ADINI TARİHE ADAM YAZSINLAR	
ÖMÜR	
GÖLGEDEKİ ÇİÇEKLER	
GÖZLERİN	
OLSAYDIN	
AŞK NEDİR?	
GELMEZDİM	
70 Lİ YILLARIN İZLERİ	
ALAKASI YOK	
İZMİR'İN KURTULUŞUNUN 102. YILI	
HAYAT DEDİKLERİ	
HATIRINI SİLEMEZSİN	
BÖYLE SEVDİM	
5 ÜLKE 15 ŞEHİR	
TASVİR-İ HAL	
TUNA UFUKLARINDA	
ÜSLUP	
YEMİN(KIZIL GÜLÜM)	
GARDAŞ -2	
KAYSERİ'NİN MAHALLİ FIKRA TİPLERİ	
İLK 7 SANİYE	
SÖYLESİN	

Abdullah AYATA	3
Hikmet Saadet ÇAKICI	5
Gülden GÜZEL	5
Halit ERKİLETLİOĞLU	6
Fatma ÇETİN KABADAYI	9
Mustafa AYVALI	11
Ziya NURDAN	11
Kadir ACI	12
Köksal AKÇALI	13
Yusuf DOĞDU	13
Melek KARADENİZ	14
Şeyhmus ÇİÇEK	19
Nurullah ÖZDEMİR	19
M Halistin KUKUL	20
Ediz Servan ERDİNÇ	21
Halit BELGELİ	22
Mustafa ACAR	22
Abdullah SATOĞLU	23
Songül DÜNDAR	25
Ekrem GÜL	25
Gülçin YAĞMUR AKBULUT	26
Selma ÇANAKÇIOĞLU	27
Faik KUMRU	28
Hikmet DURKUT	30
Nurgül KAYNAR YÜCE	31
Şerif MENGİTEMUR	32
Remziye ÇELİK	32
Gülden TAŞ	33
Hasan ÇİFTÇİ	34
Meryem İRKİLATA	36
İsmail KAYA	37
Sevdagül AKAR YILDIZ	37
Serpil UĞUZ	38
Mesut HEKİMHAN	42
Ahmet Sami BENLİ	42
Polat KAYACIK	43
Yunus KARA	44
Havva KESKİN	44
Zeki GÜREL	45
S. Ozan USLU	48
Erman ÖCAL	48

ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİMİZ

Abdullah AYATA

Milletlerin yaşantısında atasözleri oldukça önemlidir. Gündelik hayatımızda karşılaşılan olumlu, olumsuz olayları genellikle bu ders niteliğindeki sözlerle örneklendiririz. Atalarımız yüzyılların deneyimine dayanan tecrübelerini bizlere aktararak yaşantımızı kolaylaştırmamız, hataya düşmemiz için üç yüz, beş yüz sayfalık bir romanda, uzunca öykülerde, şiirlerde verilebilecek mesajları birkaç sözcükle, net olarak ortaya koymuşlar, yolumuzu aydınlatmak istemişlerdir. Genellikle mecaz olarak verilen bu önemli mesajlar, oldukça çarpıcı ve düşündürücüdür. Şahsen ben, öncelikle Türk atasözleri ve dünyadaki diğer milletlere ait atasözlerini, deyimleri inceleyip, yararlanmaya çalışmaktayım.

Bu yazımda öncelikle, çok bilinen, klişeleşmiş atasözleri, deyimlerden ziyade yerel ve daha az bilinen sözlerden bahsetmek istiyorum. Bizim oralarda sıkça söylenen; “Senin uçtuğun yerde biz tüy bıraktık.” sözü, yaptıklarıyla övünen yeni yetmelerin sözlerine itibar edilmediği anlamındadır. “Beklediğin tren Fakılı istasyonunu çoktan geçti.” işi yapmakta geciktin anlamlıdır. “Deveye cilve yap demişler dört çadırı birden devirmiş.” işi ehline vermezsen eline yüzüne bulaştırır. “Evin büyük oğlu alacağına İspile’de eşşek ol daha iyi.” Hanenin lüzumlu, lüzumsuz işlerini büyük çocuğa yüklerler. “Oturduğu ahır sekisi, çığırıldığı İstanbul türküsü.” Sonradan görme tipler için söylenir. Olmayacak işlerle uğraşanlara; “Senin yaptığın itin kavurga yemeşi, “Konuşmasını abartıp palavra aşamasına getirenlere “Ağılı geniş çeviriyorsun.” Sudan bahanelerle birilerini sıkça rahatsız edenler için, “ Niye gelmiş? Hiiiç, bizim it size balta getirdi mi?” Yaşının olgunluğunda işler yapmayanlar için, “Boyu kavak, akli savak. Allah

boy vermiş, kapıp koy vermiş. Ağır otur, batman götür.”

Ülkemizin çeşitli yörelerinden ilginç atasözlerinden birkaç örnek. “ Yaza çıkardık danayı, beğenmez oldu anayı. Ne tükürdün ki elime, ne sürem yüzüne. Sen ağa ben ağa, bu ineği kim sağa. Atın ölümü itin bayramıdır. Avrادی er zapt etmez, ar zapt eder. Tembele iş buyur, sana akıl öğretsin. Sizde yiyip içelim, bizde gülüp eğlenelim. Kurdu ormandan açlık çıkarır. Kimi emmim, kimi dayım, hepsinden almışım payım. Dügün aşıyla konuk ağırılanmaz. İşine hor bakan boynuna torba takar. Bir donu var kırmızı, kâh anası giyer, kâh kızı. Umut fakirin ekmeği, ye Mehmet ye. Tarlayı taşlı yerden, kızı gardaşlı yerden al. Adam adamdır olmasa da pulu, eşek eşektir atlastan olsa da çulu. Öküzün büyük olsun da çift çekmezse çekmesin. Hele şu ortalığın tozu dumanı dağılsın, bindiğin at mı eşek mi o zaman anlarsın. Kimse ayranım ekşi demez. Kargaya yavrusu şahin görünürmüş. Kirpi de yavrusunu pamuğum diye severmiş. Koyunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler. Sen eşek olursan sırtına binen çok olur. Deveye türkü söyler misin diye sormuşlar, dinleyecek eşek bulursam gazel bile okurum demiş. Azim ile işeyen fare betonu deler...”

Sözlü edebiyatımızın bu nadide örneklerini çoğaltmak mümkün. Mutlaka her konuda uyarıcı nitelikte söylenmiş bir veya birkaç atasözü, deyim bulunmaktadır. Nesilden nesle aktarılarak bizlere kadar ulaşmış olup bizden sonrakilere yenilerini ekleyerek zenginleştirilmiş önemli bir kültür hazinesi olarak bırakmak görevimiz olmalıdır. Bunun için üretilen şiir, öykü, roman ve diğer yazılı eserlerde olayların konu ve akışına göre atasözlerimiz

sıkça kullanılmalıdır.

Elbette, başka milletlerin de kendilerine has atasözleri ve deyimleri vardır. Çok sevdiğim, bilmediğin, beceremediğin, sonunun ne olacağını hesaplayamadığın işi yapmaya kalkışma anlamına gelen, " İndireceğini bilemediğin eşeği dama çıkarma." şeklinde söylenilen Acem atasözünü, Horkut isimli romanımda kullanarak anlatımımı zenginleştirmeye çalıştım. Diğer milletlerin atasözleri yaşadıkları coğrafya ve kültürlerine göre şekillenip anlam kazanmıştır.

Alman; " Kargayla yarenlik eden güvercinin tüyleri beyaz kalır ama kalbi kararır. Rica daima sıcak, teşekkür daima soğuktur. Tanrı karıncayı yok etmek isterse ona kanat takar..."

İngiliz; " Körler ülkesinde tek gözlü adam kraldır. Sağır bir koca ile kör bir karı her zaman mutlu olurlar. Cahiller okumuşlara cevaplayamayacağı sorular sorarlar. Kör ata ha göz kırpmışsın ha başını sallamışsın..."

Fransız; "Aşk eşeğe bile dans ettirir. Babalar doğanın yarattığı bankerlerdir. Her akılsıza hayran başka bir akılsız bulunur. Güzellik bakan kimsenin gözündedir..."

İtalyan; " Duymak istemeyen kadar kötü sağır yoktur. Kadın, kitap, at ödünç verilmez. Kartal için güvercini mağlup etmek şeref değildir. Beni dostlarımdan Tanrım korusun. Düşmanlarımdan kendim korurum. En büyük acılar sessiz yaşanır. Aslan olarak bir gün yaşamak koyun olarak bin yıl yaşamaktan iyidir..."

Rus; "Fazla sırtıtmak günah işlediğinize işarettir. Islak adam yağmurdan korkmaz. Para konuşunca doğrular susar. Onlar bize ödüyor gözüküyorlar, biz de onlara çalışıyor gözüküyoruz..."

Japon; "Kuyudaki kurbağa okyanusu bilmez. Maymunlar bile ağaçtan düşer. Akıllı şahin pençesini gizler. İyi bir usta olmak istiyorsan önce çıraklığında ustanı geçmeli, sonrasında seni geçecek bir çırak yetiştirmelisin..."

Çin; " Ağaç ne kadar yüksek olursa olsun yine de yaprakları yere dökülür. Ancak durgun su yıldızları yansıtır. Balık avlamak istiyorsan ağaca tırmanma. Niçin ağaçlardaki meyveleri taşıyorsun, zaten onlar bir gün

olgunlaşıp düşecekler. Niçin kadınların peşinden koşuyorsun, zaten onlar bir gün kendiliğinden gelecekler. Niçin insanları öldürüyorsun, zaten onlar bir gün kendiliğinden ölecekler..."

Arap; " Bir şeyi yapmak isteyen yolunu bulur. Yapmak istemeyen nedenini bulur. Kadın gölge gibidir. Kendisini takip edenden kaçır, önünden gidenin peşinden koşar. Dünyada üç şey gizlenemez. Duman, aşk, parasızlık. Gözler sözün kaşığıdır..."

Afrika; " Aslan kendi hikâyesini yazmadıkça avcılarının anlattıklarını dinlemek zorundayız. Büyük ağaç devrilince yapraklarını keçiler yer. Sadece bir aptal suyun derinliğini iki ayağıyla ölçmeye kalkar. Kötü şans seni yakalarsa muz dişini kırar..."

Amerika Birleşik Devletleri bir ulus ülkesi olmadığından atasözleri de genellikle para, aşk, çıkar üzerinedir. "Bir kadının yüzündeki tebessüm üzerindeki elbiseden kıymetlidir. Parasız insanı yalnız annesi sever. Devlet memurları başsız çivi gibidirler. İçeri sokmak kolay ama dışarı çıkarmak zordur. Kendi odununu kesen iki kere ısınır. Şişman kadın çıkmayınca opera bitmez..."Örneklerinden bazılarıdır.

Atasözleri, özlü sözler denildiğinde elbette Kızılderililerin özellikle doğayla, canlıları koruma, adil paylaşım, cesaret ve savaşla ilgili sözleri ön plana çıkmaktadır. Onların; "Bir düşman çok yüz dost azdır. Bir gölde iki balık kavga ediyorsa mutlaka az önce orlardan bir İngiliz geçmiştir. Arkamdan yürüme ben öncün olamayabilirim. Önümden yürüme seni takip edemeyebilirim. Yanımdan yürü ki seni görebileyim. Uyabileyim. Böylece eşit oluruz. Yaratıcı güç, düşmanımı cesur ve kuvvetli yap. Eğer onu yenersem utanç duyamayayım. Çocuklarınız sizin değildir. Onları yaratıcı güçten ödünç aldınız. İnsan iki ruhludur. İçinde bir iyi köpek bir de kötü köpek kavga eder. Hangisini beslersen o kazanır. Son ırmak kurduğunda, san ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde beyaz adam paranın yenmeyecek bir şey olduğunu anlayacak..."

Elbette her ulusun kendi kültürü ve coğrafyasına göre ders çıkarılacak atasözleri ve deyimleri var ama bizimkiler anlam ve söylenişine göre bambaşka...

SEN GİTTİN

Artık güneş doğmuyor, sen benden gittin diye.
Yarım kaldı ezgiler, mızrap teline küstü.
Yıldızlar göz kırpmıyor, sen benden gittin diye,
Şiire ateş düştü, bülbül gülüne küstü.

Ağlayan bir serçeyim, şimdi can evim harap.
Yelesine rüzgârın, tutunup öyle kaldım.
Bir yıldırım düştü ki, her yer oldu bir serap,
Hüzün sağdı bulutlar, ben sırlısıklam oldum.

Hasretin körüklüyor içimdeki volkanı.
Açmazdı değse hançer, bu yarayı derince.
Gözlerimin önünden, sırayla geçer anı,
Huzura erer miyim, serin yere girince?

Yıkılıyor üstüme, titreyerek âsuman.
Yeryüzü dürülüyor, önü sıra han gitti.
Şu cihanı kapladı, koca kara bir duman,
Can içinden can gitti, ardından cihan gitti.

Hikmet Saadet ÇAKICI

SENTEZ

Sensiz geçen her anı sorgulayıp asıyorum gö-
nül mahzenime
Dakikalar şimdi mayın tarlası
Ve olmadığın güne eyvallahım yok!

Bıçakla kazısan çıkar mı gönle ekilen to-
hum?
Salıver bir selam
Gün kızarsın hicabından!
Güller gülsün
Ay şavksın

Yediveren gönüllüm!
Delişmenim
Çılgınım!
Sen geldin ya gönül köşküne Gam
Keder Ve dahi tüm haller hicret etti benden

Kal-u beladan aşınayım şu davetkar nefesine!
Tut elimden
Elektriği yeniden icat etsin Edison !
Fizik kurallarını altüst et!
Şaşıp kalsın Newton !
Ben artı sen
Nasıl bir kucak dünya ediyormuş görsün
Cabir !
Ve tüm dünya görsün sevgi nedir

Ey diliyle ruhumu kuşatanım !
Gönlüyle zamanlar aşanım!
Haydi çık gel!
Olasılık Kanunu"nu yeniden yazalım!

Gülten GÜZEL

KAYSERİ KALE VE SURLARININ YENİ BİR DEĞERLENDİRMESİ

Halit EKİLETLİOĞLU

Kayseri kale ve surlarının geçirdiği süreci anlamak ve yorumlamak, kadim şehir Kayseri'nin tarihi serüvenini doğru değerlendirmek anlamına gelir. Çünkü kale ve surlar, tarih boyunca yoğun siyasî maceralar geçirmiş olan Kayseri şehrinin en karakteristik askerî ve mimarî unsurudur.

Milâd'ın ilk yıllarında Kayseri'ye gelmiş bulunan Roma döneminin Amasyalı seyyahı Strabon'un, MS. 18 de yazdığı "Geographica" isimli eserinde surlar hakkında; "Mazaka, Kilikya eyaleti olarak adlandırılan yeredir. Bu kente aynı zamanda Eusebeia ve ilâve olarak da Argaios'un yanında denir. Genellikle Mazaka bir kentin kurulması için uygun bir yer değildir. Çünkü burada ne su vardır, ne de doğal şekilde tahkim edilmiştir ve valilerin ihmâli yüzünden surları da yoktur. Bir ok atımlık mesafede bulunan ve yararlı tepelerin önünde yaşayan halk, surlara çok güvenerek yağmacılık yapmasınlar diye, belki de bilerek tahkîmat yapılmamıştır." satırlarıyla Mazaka'da M. S. birinci yüzyılın başlarında bir sur olmadığını ifade etmesini kaynak olarak göstererek Mazaka (Eusebeia) hakkında fikir beyan eden bütün tarihçi ve yazarlar, şehrin etrafında bir sûr olmadığını beyan etmişlerdir. Hâlbuki aynı satırların devamında da Kentte "müstahkem mevki"lerden bahsetmektedir.

Kayseri surlarının ne zaman yapılmaya başlandığı net olarak bilinmemekle beraber Kayseri'yi bütün Kappadokya'nın başkenti yapan kral IV. Ariarathes'ten (MÖ. 220-163) itibaren günümüzde de "Eskişehir" adını koruyan bölgenin koruma altına alındığı kuvvetle tahmin edilir. Dahası Kappadokya tarihini incelediğimizde Strabon'dan takriben yüz yıl

önce M. Ö. 96 yılında burada gelişen çok önemli ve kanlı bir olay, o tarihte bile şehrin bir sûru olduğunu kanıtlamaktadır. Tarihî kayıtlara göre; Pontus'ta hükümdar olan VI. Mithridate Eupator, Kappadokya kralı VI. Ariarathes ile evlenen ablası Laodika, vasıtasıyla Kappadokya'yı kolayca ele geçirme plânları yapar ve bu amacına ulaşmak üzere Gordios adında Kappadokya asillerinden bir adamına tâlimat vererek eniştesi VI. Ariarathes'i zehirleterek öldürtür. Bu cinayetten sonra VI. Ariarathes'in büyük oğlu genç yaşta VII. Ariarathes anasının niyâbeti altında kral olarak Kappadokya tahtına oturur. Pontus Kralı Mithridat Eupator ise, bunu bir avantaj olarak görerek, kız kardeşinin Kappadokya yönetimini kendisine bırakacağı düşüncesine kapılırsa da olaylar bunun tersini gösterir. Zira kız kardeşi Laodice, kocasının katili ağabeyine güvenmediği için onun rakibi Bitinya Kralı Nicomede ile evlenir ve bu kral da hemen bir ordu göndererek Kappadokya'nın kalelerini işgâl ettirir.

Zira o zamanlar Bitinya'nın en parlak ve güçlü dönemidir. Bu fiili durum karşısında İki rakip, karşılıklı birlikler oluşturarak mücadeleye hazırlanırlar. (Strabon, Coğrafya, Anadolu XII. Kitap, Bölüm I, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yay. s. 10) (Charles Texier, Küçük Asya- Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, 3. Cilt, Yedinci Kitap, Dördüncü Bölüm, Çev. Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ank. 2002, s. 14)

Kız kardeşinin Bitinya Kralı Nicomede ile evlenmesiyle Kappadokya'nın elinden kaçmasını kabûllemeyen ve hatta bütün Anadolu'ya hâkim olma hevesinde olan Pon-

tus'un güçlü kralı VI. Mithridates, bu plâni çerçevesinde erken davranarak kendi öz ablası olan Laodike'nin kraliçe olarak yönettiği Kappadokya'ya girer ve Mazaka şehrinin duvarları önündeki düzlüğe ordusunu konuşlandırır. Üçyüz adım uzaklıktaki şehir duvarlarının hemen dibinde sayısı daha az olan Kappadokya garnizonu beklemektedir. Mithridates, "orduları çarpıştırarak fazla kan dökülmesini önlemek" bahanesiyle öz

yeğeni olan Kappadokya kralı VII. Ariarathes'i birebir görüşmeye davet eder. Görüşme, Mazaka şehrinin duvarları dibindeki açık alanda yapılacaktır. Ariarathes dayısına hiç güvenmemekle beraber bu oyuna gelerek iki ordunun önünde dayısı ile buluşur. Tam bu sırada Mithridates, şalvarının altına sakladığı hançerini çıkararak yeğeninin boğazını keser. Derhal onun tacını alarak üvey oğlunun başına yerleştirirken yüksek sesle: "Selâm olsun Ariarathes Eusebeios Philopator, Kappadokya'nın yeni kralı" diye bağırır 3. Bu oldubitti karşısında ne Mithridates'in kız kardeşi Laodike, ne karşı karşıya gelmiş olan iki ordu ve de Mazaka sûrları üzerinden olayı seyreden şehir halkı tepki gösterebilir. Böylece gayet zayıf bir kalesi olan Eusebeia (Mazaka), Pontus Kralı Mithridates tarafından kolayca zaptedilir. (MÖ. 96)

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere tepelerde bulunan Eusebeia (Mazaka) Şehri etrafında M. Ö. 96-95 yıllarında bile belki çok sağlam ve yüksek olmayan bir sûr bulunmaktadır.

MS. birinci yüzyıldan itibaren ise (MS. 17, İmp. Tiberius dönemi) Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti haline gelen ve Kappadokya'nın merkezi olan Kayseri'nin yine doğudan gelebilecek askerî tehditlere karşı bir önlem olarak sûrlarının güçlendirildiği akla yakın gelmektedir. Bu sebeple Roma İmparatoru III. Gordianus döneminde günümüzde "Eskişehir" denilen bölgedeki bazı yerlerde kaya ve tabiat şekillerinden, bazı yerlerde de duvar örülerek müstahkem bölgeler oluşturulmuş olduğu ve sûrların, ikinci yüzyıl ve üçüncü yüzyılın sonlarına kadar peyderpey

elden geçirilmeye devam edildiği anlaşılmaktadır. İşte tarihçi ve yazarların III. Gordianus'un bastırdığı Kayseri sikkeleri üzerindeki "Entixiyon" kelimesini esas alarak "Kayseri surlarını III. Gordianus yaptırdı" tespiti günümüzde ovadaki surların da bu kral tarafından yaptırıldığı yanlışını tekrarlamalarına sebep olmuştur. Yani, III. Gordianus sadece tepelerdeki Caesarea'nın surlarını elden geçirmişti.

Ancak bu sûrların çevirdiği kentin kısmen terk edilerek dördüncü yüzyıl başlarından itibaren ovaya inmeye başladığı, buranın da etrafına doğudan gelen askerî tehditlere karşı altıncı yüzyıl ortalarına kadar başka bir sûr yapıldığı ve bu sûrun çok geniş bir alanı kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu sırada eski Eusebeia'daki sirkium (hipodrom) ve diğer bazı kamu binaları kullanılmaya devam etmektedir.

Ovadaki kentin etrafına takriben iki yüzyıl boyunca yapılan bu surların daraltılması zorunluluğunu belirten ve bazı bilgiler veren ve "Eski çağlardan beri büyük ve kalabalık olan Kayserya'nın etrafı savunmaya uygun olmayan ölçsüz boyutlarda bir duvarla çevriliydi.

Saldırılarda ise savunmak mümkün değildi. Çünkü şehrin etrafında çok geniş bir alanı kapladığından kolayca aşılabiliyordu. Hatta birbirinden uzak tepeleri bile hapsetmeye (Adrienne Mayor, Mithridates, İş Bank. Kültür Yay. Ank. 2013, s. 146-148; Michael Curtis Ford, Pontus Kralı, Yurt Yay. Çev. Sami Könikol, Ank. 2014, s. 66-70// Erkiletlioğlu, Kappadokia Krallığı ve Roma-Bizans Dönemi, Kayseri Büyükşehir Bel. Yay. Kayseri 2019 s. 103-108) çalışıyordu. Uzunca bir zaman tepelerdeki evler ıssız kaldığı için bu bölge garnizon tarafından da korunamıyordu.

İmp. Justinianus, gereksizleri yıktı. Çevre duvarlarının bir kısmını ayırdı ve şehrigerekten güvenli ve zapt edilemez bir duvarla çevreledi. Sonra da buraya yeterli bir garnizon göndererek Kapadokya'daki Kayserya halkının güvenliğini garanti altına aldı." diyen Bizanslı tarihçi Prokopius'un (MS. 550)

bu ifadelerinden Roma İmparatoru III. Gordian (MS. 238-244) tarafından onarıldığı varsayılan tepelerdeki surların, depremler ve bakımsızlık sebebiyle yıkılmış olduğunu, Gordian'dan sonra MS. 244-550 yılları arasında ovada Battalaltı'ndan itibaren Basileus külliyesini de içine alan çok geniş bir sûr yapıldığını, İmp. Justinianus (MS. 527-565) tarafından da bu surların batı tarafındaki taşlarını da kullanarak yeni bir sûr ile takviye garnizon binaları yaptırıldığını anlamaktayız.

Justinianus'un yaptırttığı surların, mevcut kalıntılara bakarak Hunat'tan Yoğunburç'a ve Meydan'dan Düvenönü'ne doğru giden iki katlı surlarla başlayan ve şehrin güneybatısında nereye kadar gittiği ve ne kadarının daraltıldığı bilinmeyen surlar olduğunu kabûl etmek durumundayız.

Nitekim "Justinianus Sûrlarını" yapımından takriben yüz sene sonra bile Hz. Ömer'in Anadolu'da fetihler yapmak üzere görevlendirdiği Muaviye emrindeki İslâm orduları, şehri kuşattığı halde bu yeni surları aşamamıştır (MS. 644). Muaviye, kale çevresini tahrip ederek Pozantı yolundan Şam'a dönmüştür. Yine 725 ve 726 tarihlerinde Anadolu'ya yapılan Arap seferlerinin her ikisinde de 12 gün süren iki kuşatmaya rağmen surlar aşılamamış, şehir ele geçirilememiş, güzel abideleri olan ve müreffeh bir hayat yaşayan Kayseri halkı, surlar ve şehir yöneticilerinin verdikleri haraç sayesinde işgâlden kurtulmuşlardır

İç Kale ne zaman yapıldı?

İç Kale hakkında kanaat belirten bütün yazarlar genel olarak bu kalenin bir Bizans yapısı olduğunu belirtmekte fakat yaklaşık ta olsa bir tarih söyleyememektedirler.

8 veya 9. yüzyıllarda kent sûrunun kuzeybatı ucunda belki basit bir İç Kale var mıydı? bilmiyoruz. Bizans Devletinde doğudan gelen askerî tehlikeleri karşılamak üzere takriben X. Yüzyılın sonları ile XI. Yüzyılın başlarında güçlü bir İç kale yaptırıldığı ya da basit bir kalenin güçlendirildiği anlaşılmakta-

dır. Bizans'ı diriltiren imparator olarak anılan II. Basileos'un (974-1025) uzun imparatorluk döneminde (65 yıl, 49 yıl tek başına) Kayseri surlarının kuzey-doğu ucuna yapılan İç Kale ile güvelliğin sağlandığı kanaatindeyiz. 1891-92 yılındaki Ankara Vilâyet salnâmesinde de; (herhangi bir kaynak gösterilmeden) kale inşaatı, salnamenin yayın tarihinden 910 sene geriye götürülerek M/ 982 yılına tarihlendirilmiştir ki bu tarih, Bizans imparatorları arasında en uzun saltanat süren II. Basileios (MS. 974-1025) dönemine rastlamaktadır. Zaten yapılış özellikleri ve içinde bir şapel bulunması de "Orta Çağ" mimarisinin en bariz göstergeleridir.

12. yüzyılda Dânişmendliler'in 3. Hükmüdarı Melik Muhammed Gazi (1134-1143), Kayseri'yi merkez yapmış ve ovaya inmiş olan ve daraltılmış bulunan şehrin surlarını daha da (Procopius, Cambridge, Massachusetts Harvard Üniv. Press, London in seven volumes VII 1971 s. 333-335; Gabriel, age s. 35) daraltarak tâmir ettirmiş, sûr içine Sultan Cami-i (Cami-i Kebir), sûr dışına da Gülük külliyelerini yaptırtmıştır. Daha sonra Türkiye Selçukluları Sultanı I. İzzeddin Keykavus (1211-1220) tarafından sûrun güneydoğu tarafını güçlendirmek maksadıyla yaptırılan Yoğunburç, Türk döneminin en önemli yapısı olup, aynı zamanda "ahmedek" olarak da kullanılıyordu 7. I. Alâeddin Keykubad da bilhassa İç Kale'ye önemli müdahâleler yaparak, İç Kale'nin bugün kü şeklini almasını sağlamıştır.

Ayrıca Demir Kapı'dan Sâhibiye Medresesine giden ve medresenin ön duvarını da kullanarak güneye yani Ok Burcuna yönelen, Ok Burcunu içine alarak İç Kale'nin Dizdar Kapısına birleşen ve Saray ile yönetim merkezini içine alan bölümü yaptırtmıştır. Selçuklular dönemi ve sonrasında Karamanoğlu, Dulkadiroğlu, Eretna, Kadı Burhaneddin dönemlerinde ele geçirilen ve çeşitli tadilâtlar geçiren kale ve surlar, Fatih Sultan Mehmed döneminde Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

ERKAN

Fatma ÇETİN KABADAYI

Yolda göz göze geldik.

Tanıdı beni, ben de onu. Aslında hiç değişmemiş. Sadece yaş almış, yaşlanmış mı bilemedim.

Gözümde hep aynı Erkan O.

Kapının tokmağı hızlı hızlı vurulmuştu o gün. Öğle saatleriydi. Anneannemin evinin dik ve dar merdivenlerinden hızlıca inip, hayatı geçip tahta kapıyı araladım.

Erkan...

Renkli gözleri, orta boyu, zayıf ve cılız bedeni ile karşımda. Ben de henüz on yedimde varım yokum.

Kapıya gelen misafire nasıl davranılacağını bilmiyor olmalıyım ki susa kaldım. Hayatımda belki de hiç kimseye böyle olumsuz bir misafirperverlik göstermemişimdir.

"Ben askere gidiyorum da..." dedi.

"İyi ne yapalım?" diye cevap verdim. Kalakaldı.

Bakakaldık.

Anneannemin elini öpüp helalleşmek ve harçlık almak için geldiğini anladığımda çok geç olmuştu.

Onun evde olmadığını öğrenince çekip gitti.

Yıllar sonra tesadüfen karşılaştığımızda,

"Nasılsın?"

"İyiym, sen?"

"Ben de iyiym. Bu şehirde bir işim vardı da."

"Ne güzel bir tesadüf oldu."

"Çocuklar nasıl?"

"İyiler."

"Seninkiler?"

"Onlar da iyi."

İnkâr etsem de Erkan da çok değişmiş. Bizi böyle değiştiren, büyüten, yaşattıklarıyla olgunlaştıran hayata ne demeli bilmem.

Kısa konuştuk. Belki birkaç cümle daha. İkimiz aynı anda iç çektik.

"Ne çektik be Erkan," dedim.

"Öyle valla... Çok çektik," dedi.

Gözlerimiz doldu. Sarılıp ağlayacak kimse olmaz da ayakta durmaya çalışsın ya... Çalıştık. Biz bunu hayat boyu hep yapmıştık zaten. Zorlanmadık. Hiç görüşmemiş olsak da yaşadıklarımızdan birbirimizin haberi vardı. Daha dün askere giden Erkan torun torba sahibi bir adam olmuştu. Bir kızı kalmış evlenecek. Boşandığını duymuştum. Sorsam ayıp olur muydu ki?

"Şimdi küçük kızla mı yaşıyorsun?"

"Şimdilik öyle."

Bir daha evlenmemiş demek ki. Ona ve akrabalarına göre üç çocuğunun anası hayırsız çıkmıştı. Öyle duymuştum el âlem-den. Çocukları Erkan büyütüp ikisini evlendirmiş olmalı. Küçük kızdan umutlu. Belki okumuş.

"Boş ver, bekârlığın tadını çıkar," diyerek aklımca ağzını yokladım.

"On yedi yıl oldu," dedi. "Nasip, zaten artık güvenemiyorsun," diye ekledi.

Kolay değil, sütten ağzı çok yandı. Benim yaşadığım acıların büyüklüğünü bildiğinden olsa gerek hiç sormadı. Geçip gittiğini sandığın ama hayatında hep bir travma olan anılar. Ne çabuk geçmiş yıllar...

Allah'tan ki dünya yalan, Allah'tan ki ölüm var. Allah'tan ki sonsuz değil acılar...

Köyümüzün dar ve uçurumlu sokakları, yıkık dökük evleri geldi gözümün önüne. Geçen bayram ortak akrabalarımızdan köye uğrayanlar olduğunu konuştuk. Hasta olanlardan bahsettik. Aslında etrafımızda güngörmüş, hayatın tadını çıkarmış, sağlıklı iyi olan, yaşamaktan zevk alan kimseler yoktu. Herkes yalan dünyanın imtihanlarıyla kavrulup yanmıştı. Yaşamak için kimsenin bir hevesi yoktu.

Toprağından mı suyundan mı bilmiyorum. Mutlu olmayı beceremedik.

Ah Erkan... Ona karşı duygularıma isim koyamadım, kendimden haberim mi yoktu? Gerçi kaç defa gördüm ki ömrümde? Beğeniyordum gizlice. Seviyordum. İnsan yıllarca görmediği birini sevebilir mi?

Yoksa sevgim acıma duygusundan, kadersizliklerimizden, çaresizliklerimizden ortak yaşantılarımızdan mıydı? Belki de o kapıyı açtığımda genç bir delikanlıya veda için geldiğinde nasıl davranmam gerektiğini bilmediğimden kaynaklanan suçluluk duygusundandı. Erkan iyi çocuktu. Ben de iyiydim.

Sevgim insancaydı. Senaryoda aklımcı değişiklik yaptım birkaç saniye. Erkan'ın askere gideceği gün, kapıyı açtığımda o anki saf duygularla ona âşık olsaydım belki de ondan habersiz asker yolu bekleyecektim. Ancak gençliğin kaldırabileceği bir hasrete gark olacaktım. Sonu olmayacak bir senaryo olduğunu fark edip kendime geldim. Büyümüşüm.

O zayıf bedeni şimdilerde aldığı kilo- larla klasik erkek izlenimi verse de iki torun sahibi olduğuna inanamıyordum. Beline bol gelen kahverengi kadife pantolonu kemerle sıktırmaktan küçük pileler oluşmuş. Üzerinde de iki renkli kareli bir gömlek. Ütü- süz, gömleğin önüne dökülenlerin mendille alelade silindiği belli. Gösterdiği fotoğrafa bakışla- rından torununa düşkünlüğü hissediliyordu. Ona göre de ben hiç değişmemiştim. Göz-

lerin arka taraflarında o tanıdığın, bildiğin kişiyi görüyorsun, her ne kadar bedenen değişse zihnen olgunlaşmış olsa da o da aynı O. Erkan işte. Askere giderken mahcup olduğum Erkan.

Bir sessizlik oldu. Konuşacak çok şey olup vaktin ve yerin müsait olmamasından kaynaklı bir sessizlik.

Anlatacak iyi bir şeylerin olmamasın- dan kaynaklı bir sessizlik. Hayata karşı umu- dun tükenmişliğine tanık eden bir sessizlik. Geçmiş değiştirememenin çaresizliğinden gelen bir sessizlik. Geleceğe artık müdahale edemeyecek olmanın kederinden oluşan bir sessizlik.

Etrafa baktık. Herkes bir koşturmaca içinde. Kim bilir zihinlerde neler var halledi- lesi.

Şimdi vedalaşıp uzaklaşacağız, kim bilir bir daha nerde ne şartta karşılaşacağız? Belki bir sonrakinde birimiz diğerinin ölüm haberini alacak.

Arkamızı dönüp yoğun duygularla uzaklaşırken nasıl bir tevafuk ise arayan Emine idi. Altı ayda bir arardı. Vefalıydı. On yedi yıl olmuştu tanışalı. Yeni bir işe girmiş, sevinci sesinden belli. Kızlarıyla görüştüğü- nü bilen az çok kişiden biriydim. Mor çatıda tanışmıştık. Eşinden gördüğü şiddet nede- niyle kaburgalarında çatlaklar, bedeninde morluklar vardı. Üç çocuğunu da bırakıp kaçtığını anlatırken siyaha ramak kalmış gö- zaltlarına bile birikemeden akan gözyaşlarını en küçük kızının zıbınına siliyor, kokladıkça daha çok ağlıyordu.

Çaresizlik tek taraflı değildi aslında. Küçük kızının okuyamaya karar verdiğini söylerken heyecanlıydı.

Biliyorum demedim, diyemedim. Bazen bilmemek en iyisiydi.

DENİZİN KIZI

Gün gelir gidermiş, aşkın ah ile
Sustuğu yerdeyim denizin kızı!
Hicranın yurdunda bülbülün güle
Küstüğü yerdeyim denizin kızı!

Kazmışlar kabrimi derin mi derin
Fehiminde ne düşünüm var ne de yarın.
Şimdi anılarda deli rüzgârın
Estiği yerdeyim denizin kızı!

Şu kıraç toprağı bağ mı belledin?
Çeşminden bir damla yaş mı yolladın?
Hazan bahçesinde kör bir cellâdın
Astığı yerdeyim denizin kızı!

Bugün baykuşların şanlı düğünü
Bir gamlı bülbüle sorarsan beni
Kanlı ufuklarda gecenin günü
Bastığı yerdeyim denizin kızı!

Sökünce sinenden diğer yarımı
Unuttum saçların siyah, sarı mı?
Makûs talihimin şahdamarımı
Kestiği yerdeyim denizin kızı!

Mustafa AYVALI

İSTEMEDEN...

Hesapsız yaşıyorum anladım bunu artık
Sensizlik deryasına karıştım istemeden...
Bana hiç yüz vermemen ahretlik konu artık
Ecel celladım ile barıştım istemeden...

Kaderim gam yazılı mümkünü yok silmenin
Hüzne ram olmuşum ki fırsatı yok gülmenin
Çözumsuz soruların cevabını bilmenin
Hazzını tatmayanla yarıştım istemeden...

Karanlığın nefesi sanki dildaşım benim
Zahmetin ta kendisi serde haldaşım benim
Kasten uzak duruşun zorlu yoldaşım benim
Firkatin can suyuyla yerıştım istemeden...

Katlettiğin muhabbet senden hesap soracak
Darılttığın yaşantım hep karşında duracak
Zaman ansızın gelip can evinden vuracak
Gençliğimle korakor istemeden...

Melanet makamı mı söyle senin durduğun?
Fitne fesat açmazı bana karşı kurduğun
Şu mahzun yüreğimdir tam sırtından vurduğun
İhanet tellalınla görüştüm istemeden...

Nasılslın diyordun ya nasılım bilmiyorum?
Belki de son perdelik fasılım bilmiyorum
Sahte dünyanın içinde asılım bilmiyorum
Kararsızlık fikrimle güreştim istemeden...

Bir yanardağ misali olmuşum bu bedende
Sayende takılmışım amaçsız bir nedende
Sen oldun hayatımı müzmin hazan eden de
Temmuzun ortasında kar eştim istemeden...

Gönül yükü çok ağır çekmek ölüm ötesi
Hayallerim beynimde sabit zulüm çetesi
Bir tebessüm artığın o da cana yetesi
Vuslata rüyalarda eriştim istemeden...

Ziya NURDAN

UMUDUN ÖTELERE YOLCULUĞU

Kadir ACI

1965 yılının bir Temmuz günü. Karagevreklerin olduğu vakitler. Hacı Ahmed'in toplama Man otobüsü hınca hınç dolu. Kalkış, saat 13.00'te. Bu saati kaçıranlar, o gün köye gitme şansına sahip değiller. Ya tahtakurusunun, taht kurduğu han odalarında, bit ve pireyle güreş tutulacak, ya da bir tanıdığın, eşin, dostun ve akrabanın evinde 'ezile büzüle' kalmanın yolları aranacaktır.

Otobüs, 25 km. sonra Sivas yolu, Felâhiye sapağına dönüp yoluna devam ediyordu. Gömeç, Muncusun, Höbek derken Mullahacı'yı aştı. Karşıda Aladaylı'nın Kayseri'ye bakan dik yamaçları göründü. Alabaş köprüsünden geçilerek, bu bayır, üç Kulhü bir Elham okunarak çıkılacaktır.

Aşağıda Kızılırmak nazlı nazlı akıyor. Ağıtlar yaktıran halinden eser kalmamışa benziyordu. Şıvgından türeyen söğütler, üzüm salkımı gibi öbek öbek, tarifsiz bir güzellik sergiliyor, ırmağın sağını, solunu süslüyordu.

Temmuz sıcaklığına birde motorun harareti ekleniyor, benzin kokusuna, sigara dumanları eşlik ediyordu. Otobüsün içerisi nefes alınacak gibi değildi. Geç gelen müşteriler ayakta gitmeye dünden razılar. Bazıları kaputun üstünde, bazıları da istif edilmiş yüklerin üzerine oturmuşlar. Kıpraşmak yok! Yolculuk nasıl başladıysa o şekilde bitecek.

Motorun gürültüsü; insan sesini bastırıyor, "Badi Muharrem'in" idaresindeki müziğin güzelliğini ve çabalarını da boşa çıkarıyordu. Otobüs bir saattir yol alıyordu. Konuşmalar, sohbetler gırla gidiyordu. O zamanın hasbıhalleri bir başka oluyordu!

Unutulmaz sevdaların çoğu, böylesi kargaların içinde oluşuyordu;

Yolcular arasında, Kayseri Paşasının okuttuğu talebelerden Toramanlı İlhan da vardı. İlhan, Anatamir koğuşundan eşyalarını alıp, alelacele otobüse yetişmiş, köyüne dönüyordu. İlhan, bu tantanaların arasında genç bir kızla göz göze geldi aniden. Kızaran yüzünü utangaç bakışları takip ediyordu. Belli ki; bu çingılar her iki yürekte yangına dönüşüyordu.

Bu olaya vakıf olanlardan kimi yolcular; "Ateş bacayı sardı.", kimisi "Erciyes'te volkanın patlaması gibi bir şey!" kimi de; "Sevdaya düşte gör!" derler ya hani! "İşte öyle bir şey." diyordu. "Aklın baştan gitmesidir." diyenler, en doğru yorumu yapıyorlardı...

Bu rüya hiç bitmesin istiyorlardı gençler. Ancak, her başlangıcın bir bitimi olduğu gibi bu yolculukta hitama eriyordu. Bir girdaba kapılmış, dönüyordu İlhan. Olayın şokunu yaşarken ne kızın adını, sanını, ne köyünü, kentini sorabilmiş, ne de kız ona bir ipucu verebilmişti!

Yolcular otobüsü terk ederken, ayaküstü kaçamak bakışlarla son kez bakıştılar birbirlerine. Kendisini bekleyen Anadolu taksiyle Toraman'ın yolunu tutmuştu İlhan. Aşkın ateşi, içinde kora dönüşüyor, bir ömür boyu sürecektir bu gençlik aşkı, iyileşmez bir yara haline dönüşüyordu!

Safrantı teselli ederken, Akdağlar, umudun yolculuğunu ötelere başlatıyordu, gelmemek üzere!

DİNLE BERBATİ (VATAN)

Her canlının, kurdun, kuşun
Bir yuvası var BERBATİ
Vatansız değer kurşun
Vatansızlık ar BERBATİ

Nuh, Yafes'in soyundanım
Oğuz Ata boyundanım
Yesevi'nin huyundanım
Bende saklı sır BERBATİ

Çin Setti'nden Viyana'ya
Bazen atlı, bazen yaya
Hükmetmişim üç kıtaya
Dünya bize dar BERBATİ

Düşüncenin en durusu
Dilim TÜRKÇE, gülkurusu
TÜRKÇE besler bende usu
Gözümdeki nur BERBATİ

Bayrağımız yıldız, hilâl
Süt gibi ak kan gibi al
Doğu, batı, cenup, şimal
Cephelere sor BERBATİ

İlimle besle gücünü
Koma mazlumun öcünü
Göster cihana gücünü
Zincirleri kır BERBATİ

Bedenen TÜRK, ruhen İSLAM
ASABİ' ye gaza bayram
HAKK emrine olmuşuz ram
VATAN bize yâr BERBATİ

ASABİ (Köksal AKÇALI)

ASABİ'YE (VATAN)

Sözlerin şiir tadında
Sesin çıkmış gür ASABİ
Al bayrağımın altında,
Yaşarız özgür ASABİ

Tam da on ikiden vurdun,
Vatan bize sur ASABİ
Yuvasıdır kuşun, kurdun,
Görmeyenler kör ASABİ

Bir vatani varsa eğer,
Orda herkes hür ASABİ
Kıymetini bilmeyeni
Tam alnından vur ASABİ

Türk'çedir sanatlarımız
Açılır kanatlarımız
Şahlansın kır atlarımız,
Ötüken'e Sür ASABİ

Yesevi, Yunus pirimiz,
Damakta tat şiirimiz,
Mustafa Kemal mirimiz,
Gönüllerde zer ASABİ,

ASABİ'sin harikasın,
Alamet-i farikasın,
Hecede bir şahikasın,
Üstadımsın pir ASABİ.

BERBATİ'yi bilmeyene
İpe sapa gelmeyene
Hak yola yönelmeyene
Laf anlatmak zor ASABİ

BERBATİ (Yusuf DOĞDU)

SAMİMİ YAZILAR ÜZERİNE İHSAN YALÇINKAYA İLE BİR RÖPORTAJ

Melek KARADENİZ

İhsan Yalçinkaya bir kültür tarihçisi. Yitik kültürün izini süren yazılarıyla dikkat çekiyor. Geniş kesimler tarafından da çokça ilgi görüyor. Yaşanmış ama bitmemiş bir hikâyenin tamamlayıcı parçalarını tarihin dehlizlerinden keşfedip tekrar gün yüzüne çıkarıyor. Kültür tarihçisi Melek Karadeniz'in kendisiyle yaptığı harikulade röportajı okurlarımızın istifadesine sunuyoruz.

M.KARADENİZ—Him, keşikçi, siftineler, üvez, menik, dulda, şelek, hayma, çar kıt... "Melek Hoca'm neler söylüyorsun?" dediğinizi duyar gibiyim. Bunu bir zamanlar büyüklerimiz kullanırdı. Ahenkli söz sanatlarını bugün yeniden kaleme alıp unutulmaması için çaba harcayan İhsan Hoca'mıza soracağız? Hocam, bu kelimeler Anadolu'da hâlen kullanılıyor mu; yoksa geçmiş kaynaklardan mı derleme yaparak geleceğe aktarımda bulunuyorsunuz?

İ.YALÇINKAYA—(Gülümsüyor.) Çok önemli bir soruyla başladınız Melek Hoca'm. Anadolu Türkçesindeki bu tarz ahenkli sözler yaşlılar tarafından halen kullanılıyor. Yakın geçmişte yazdığım bir hikâye ile ilgili şehrimizin birinden edebiyat öğretmeni ulaştı bana. "Köşe taşları dualarla yerine konur, çilpi çekilir, şakül tutulur." diye bir cümle var. Sözlüğe baktım 'çilpi'yi bulamadım, çilpinin anlamı nedir?" diye sordu. Duvar örerken hizayı korumak için çekilen ipi karşılayan "çilpi" gibi nice kelimelerimiz tek tek unutuluyor.

Aslında her bir Türkçe kelime altın değerinde. Bu kelimelerin korunması hususunda hepimizin sorumlulukları var. Eskiden şehre gidip gelenler dili azıcık eğip bükse "Sanki İstanbullu oldu, dil kırıyor." diye kınanır, çevresindekilerce konuşması engellenirdi. Halk tarafından dil bu yolla korunurdu. Dilimiz

bugün bambaşka bir noktaya evrildi. Türk Dil Kurumu penceresinden bakıldığında "Güncel Türkçe Sözlük" te şu an altı yüz on yedine yakın kelime bulunmakta. Yeryüzünde en geniş dil hazinesine sahip milletiz. Bu kelimelerin bir kısmı yabancı dillerden Türkçeye geçmiş, uygun söyleyiş içerisinde dil ile kaynaşmış. Biz başka dilleri etkilerken başka dillerden etkilenmişiz. Bunlar olağan gerçekler. Lakin bugün zengin Türkçemizi kullanarak düşünme gücümüzü artırmak yerine azaltmış, günlük dört yüz civarında kelime kullanır hâle gelmişiz. İfade gücü azalan kişiler konuşmalarında "aynen", "şey", "yani" gibi kelimelerin esiri olmakta. Sözlü ifadenin zihinle yoğun bir ilişkisi vardır.

Telaşımız, gençlerimizin kulağına geçmişimizin ahenkli sözlerini çınlatarak dimağlarında kalıcı bir şuur ve düşünce zenginliği bırakmaktır.

M.KARADENİZ —Kültür tarihi yazarı İhsan Yalçinkaya Hoca'm kimdir?

İ.YALÇINKAYA —Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı Aslanbeyli köyünde dünyaya geldim. On dört çocuklu ailenin yaşayan yedi çocuğundan en küçüğüyüm. İlkokulu köyümde okudum. Pazarören Öğretmen Lisesi, Hatay Eğitim Yüksekokulu ve Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü bitirdim. Siirt, Batman, Diyarbakır ve Bitlis'te öğretmenlik yaptım. Ankara'nın değişik okullarında öğretmenlik ve idarecilik görevlerinde bulundum. TBMM'de milletvekili danışmanlığı yaptım. Kayseri ve Ankara'da görev yapan elli bine yakın okul yöneticisi ve öğretmene "Olumlu Sınıf Yönetimi" konulu seminerler verdim.

Değişik radyo ve televizyon kanallarında eğitim programları düzenledim. Ankara

İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı olarak görev yaptığım dönemde; Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri, Sosyal ve Kültürel Faaliyetler, Yetiştirme ve Destekleme Kursları ile Valilikçe yürütülen “Şiir Şöleni”, “Dedeme Nineme Mektup” ve “Çocuk Dostu Şehir Ankara” projelerini yürüttüm. Mimarı olduğum “Öyküleriyle Türkülerimiz”, “Her Sınıf Bir Piyes Oynuyor”, “Dilimizi Koruyalım”, “Gelecekte Geleceğe Çocuk Oyunları”, “Kissadan Hisse Gönül Sohbetleri”, “Ankara’nın Yıldızları”, “Bilgileşim Pazarı” ve “Onlar Nasıl Başardı? (Öğretmen Hikâyeleri)” projelerini Ankara’nın 25 ilçesinde uygulamaya koydum. Eğitimle ilgili Portekiz ve Finlandiya gibi ülkelerin yanı sıra Türkiye’de bulunan Suudi okullarına sağladığım destek nedeniyle Kral Salman Bin Abdülaziz El Suud’un davetlisi olarak Suudi Arabistan’a gittim. Şu anda Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yapıyor ve mesai dışı zamanlarda da kültür tarihi alanında araştırma yazıları yazıyorum.

M.KARADENİZ —Kendisini insana adanmış bir ömür diyebiliriz İhsan Hoca’m. Bu gayretlerin devam edeceğine inanıyorum. Peki, kültür tarihi alanında yazı yazmaya nasıl başladınız? Bu alana merakınız nasıl oluştu, nasıl devam ediyor?

İ.YALÇINKAYA —Kültür tarihi alanında ki yazıları okumayla birlikte değerlendirmek gerekir Melek Hoca’m. Okumanın yazmayla büyük bir bağı vardır. Okuma yaşatır, yazma ölümsüzleştirir. Okuma, yeni bilgilerle zihni zenginleştirirken yazma, zihindeki bilgileri inceler; sorgular, ilişkilendirir. Bir amaca hizmet ederken her ikisinin de uyum ve düzen içerisinde olmaları zorunludur. İlkokul yıllarımda, ağabeyim İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulunda okuyordu. Tatillerde bize çocuk kitapları getirirdi. “Kuzucuk”, ilk tanıştığım kitap serisidir. “Kuzucuk”, annesini kaybeden ve kurda yakalanmaktan korkan bir kuzunun dere tepe annesini arayışının hikâyesidir. Kitabı yüzükoyun yatıp ağlayarak okuduğumu hatırlıyorum. Sonra “Cin Ali” serisiyle karşılaştım: “Cin Ali’nin Topu”, “Cin Ali’nin Atı”, “Cin Ali Okulda” ve devam eden bir dizi kitap... İlkokul öğretmenim, Türkçe derslerine başlamadan önce birkaç sayfa kitap okurdu.

Hikâyenin sonunu merakla beklerken “Arkası yarın, çocuklar.” deyiverirdi. Hikâyenin devamını heyecanla beklerdik. Öğretmen okulunu kazandıktan sonra kendimi kitapların içinde buldum. Pazarören Öğretmen Lisesinin çok zengin bir kütüphanesi vardı. Kütüphane-den her hafta bir kitap alır, okuduktan sonra teslim ederdim. Kemalettin Tuğcu’nun “Üç Arkadaş”, “İçler Acısı” kitapları aklımdan hiç çıkmaz. Ömer Seyfettin’in “Kaşığı”, Ahmet Günbay Yıldız’ın “Yanık Buğdaylar” kitabı da etkilendiğim kitaplar arasında. Mahmut Makal “Bizim Köy” adlı kitabında, doğup büyüdüğüm Aslanbeyli köyünü anlatır âdetâta. Hatta kitabın kapağındaki öküzler dahi bizim kağnıya koştuğumuz öküzlere benzer. Zamanla Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun “Kilit”, “Anahtar”, “Kapı”, “Konak”, “Çatı” roman dizisini; Erol Güngör’den Cemil Meriç’e, Nurettin Topçu’dan Necdet Sevinç’e çok sayıda yazarın eserlerini okudum. O dönemde, okuduğum kitapların isimlerini cep defterine tek tek yazıyordum. Vakit ilerledikçe okuduğum kitapların kaydını tutmamaya başladım. Okuduklarım birike birike kültür tarihine dönüşmeye başlamış olmalı ki ben de bu alanda yazılar yazmaya yöneldim.

M.KARADENİZ —Bu arada okuma listesi merak edenler için de yazar isimleri paylaştınız. Kültür tarihine ait yazılarınız son zamanlarda oldukça ilgi görmeye başladı. Konu seçimini nasıl yapmaktasınız?

İ.YALÇINKAYA —Öncelikle şunu belirtmek isterim ki bir yazı okurun yüreğine dokununca okunmaya başlar. Okurun yüreği; dünyanın en saf, en nahif, en latif yeridir. Yazarın alın terini kalbinde hissettikçe okur orada kendini görür; kendini bulur. Yazılar çoğaldıkça okurlar da çoğalıyor, gölge gibi yazarı takip ediyor, bundan sonraki yazının konusu ne olacak diye sabırsızca yeni yazıyı bekliyorlar. Bazı okurlar “Şu başlıkta bir yazı yazın.” derken bazıları köyde, kasabada, kentte hiç duyulmadık, bilinmedik hikâyeler gönderiyor. Anadolu’da yazarını bulamayan, yazıya dökülmeyen nice hikâyeler var. Ben de çıkınımda biriktirdiklerimi, okurun kültür tarihini hizalayan istekleriyle harmanlayarak konu seçimini yapıyorum.

M.KARADENİZ —Yazdıklarınız sanki

kendi yaşantınız gibi, oldukça fazla detay içeriyor. Yazılarınız yaşantınızın ürünü mü, yoksa iyi bir gözlem yeteneğinin sonucu mu?

İ.YALÇINKAYA —Her ikisini de söyleyebilirim. Aslında yazdıklarım ağırlıklı olarak yaşadıklarımın bir parçası. Babam rahmetlik, çerçiydi. Yaz kış demeden her mevsim eşekle köyleri dolaşırdık. Satış yaptığımız köylerin her birinde konduğumuz bir yer olurdu. Öteberi sattığımız yerler ya bir duvar dibi ya bir ağaç altı ya da bir çeşme başıydı. Babam siyer anlatır, acıklı hikâyelerle devam eder, sonra da etrafına toplananlara ağıt söylerdi. Ardından heybemizde, torbamızda bulunanları satmaya başladık. Buralar tam bir halk kültürü meydanıydı. Yazılarımın çoğu doğup büyüdüğüm Aslanbeyli ve çerçilik yaptığımız civar köylerde olup bitenlerden oluşmaktadır. İlçemiz Pınarbaşı'ndaki köylerin çoğu Avşar köyleridir. Avşarların kaderi de kederi de bambaşkadır (Derinden bir nefes alıyor, duruyor, efkârlı nefesini yavaşça bırakıyor.). Avşarlar kışın Çukurova'da, yazın Toros Dağları'nın eteklerinde evsiz barksız tabiatın kucağında yaşamış, çok eziyet çekmiş bir topluluktur. Bölgemizdeki yokluk ve kıtlık her birimizi ya bileğinden ya yüreğinden yakalamıştır.

Avşarlar kimseye eyvallah etmezler. Her biri birer Dadaloğlu'dur. Avşar kadınları ve erkekleri bu hâli ağıtlara, türkülere, söze dökmüşler. Bu nedenle Avşar hikâyelerinin biri bitmeden öteki başlar. Düğünde, ölümdede, tarlada, tandırda bu hikâyeleri duyarak, dinleyerek büyüdüm ben. Avşar köylerinde yaylacılık, hayvancılık, ekicilikle geçen bitmez tükenmez hikâyeler vardır. Hepimiz biliriz ki edebî alanda yoksulluğun güzellemesi meşhurdur. Ben de derede çimdiğim; dağlardan odun, tezek topladığım; arazide tırmık çekip, deste yapıp harmanda düven sürdüğüm günleri, o devirde yaşanan ıstıraplı kültür tarihi çerçevesinde yazıyorum.

M.KARADENİZ —Bir arkadaşım "Melek, eskiden gözlerin boş bakardı; şimdi kömür karası bakıyor." demişti. Önce özü yanıyor insanın demiştim, sonra gözleri ve sözleri. Sonucunda efkârlı türküler çıkıyor ortaya. Öz neşeleniyorsa göz de söz de neşeleniyor, türküler şenleniyor bu defa. Hocam, yazıları-

nızda mutlaka türkülerden ya bir beyit ya bir dörtlük görüyoruz. Bunun nedenini açıklar mısınız?

İ.YALÇINKAYA —Türküler yüreğimizin dili, başımızın sevda yelidir Melek Hoca'm. Tarih boyunca oluşturduğumuz duygu ve düşünce hazinemizi geleceğe aktarmanın en önemli yollarından biri türkülerimizdir. Yurdumuzun her yöresi buram buram türkü kokar. Her türkü, bünyesinde bir öykü taşır. Büyük çoğunluğu anonim olan türkülerimiz; Karacaoğlu'nun, Köroğlu'nun, Dadaloğlu'nun, Âşık Veysel'in ve daha nice halk ozanının deyişleriyle nesilden nesile aktarılmıştır. Bu konuda TRT'yi de takdir etmek lazım. Muazzam bir türkü arşivine sahip olduğunu iftiharla söyleyebilirim. Türkü, bir ırmak misali geçtiği her bölgeden, her yöreden, her topraktan beslenir. Türküler ağıtlarımızı, halaylarımızı, ninnilerimizi; hâsılı kültür dünyamızı zenginleştirir. Ecdat yadigârı ananelerimizi yaşatacak temel kültür mirasımız, türkülerimizin içinde saklıdır. Bu konuda çok beğendiğim bir sözünüzle paylaşmak isterim: "Türkülerin okunmadığı yer vatan olmaktan çıkar." Bu yönüyle yazılarımın içerisinde türkülere özellikle yer veriyor, türkülerimizi paragrafların arasına serpiştiriyorum. Ayrıca ana dilimizin söz varlığını aşılayıp millî ve kültürel değerlerimizin içine türkülerimizi özeyerek onları okurlara iletmenin ve sevdirmenin her yazarın en önemli vazifeleri arasında olması gerektiğini düşünüyorum.

M.KARADENİZ —Eyvallah hocam. Yazılarınızın arasına Anadolu irfanını da damlattığınızı ve okuyucuya fark ettirmeden içirdiğinizi gözlemliyorum. Sizce toplumumuzda irfanımızı yaşatmak için neler yapabiliriz? Sizi etkileyen bir Anadolu irfanı hikâyesi aktarabilir misiniz?

İ.YALÇINKAYA —Anadolu'da insanlar irfanı her an kendi içinde zaten yaşıyor. Anadolu insanı, köklerini kadim bilgelikten alan, kültürleri aşan bir karaktere sahip. Milletimizin hakkaniyet duygusu oldukça güçlüdür, her daim adalet ister. Adaletsizlik duygusu onu yaralar, bu yara kolay kolay kapanmaz. Hakkın tecelli etmesini ısrarla bekler. Bizim insanımız zaman zaman uysallıkla ve durağanlıkla eleştirilse de esasen çok sabırlıdır. Tıpkı

köye gelecek olan maarif müfettişini bekleyen Alişir Ağa'nın sabrı gibi. Olay, Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yeşilkent kasabasında geçer. Yeşilkent'te tek öğretmen vardır. Öğretmen, birleştirilmiş sınıf okutmaktadır. Alişir Ağa eğitime duyarlı bir vatandaşdır. Okulların açılmasının üzerinden iki ay geçmesine rağmen öğretmenin çocuklarla yeterince ilgilenmediği iddiasıyla gizlice Sarız'a giderek kaymakamlığa bir dilekçe verir. Aylar geçer, gelen giden olmaz. Mayıs ortalarıdır. Alişir Ağa köyün girişinde çift sürmektedir. Karşından bir atlı gözükür (Maarif müfettişleri kırklı ellili yıllarda denetim için köylere atla giderlermiş.).

Müfettiş, Alişir Ağa'ya yaklaşıp selam verir. Hoş beş edip köyden, konaktan, tarladan takımdan laf edilir. Alişir Ağa, yolcunun müfettiş olduğunu bilmezlikten gelir. Müfettiş Bey sözü öğretmene getirir. Alişir Ağa zaten bu soruyu beklemektedir. Müfettiş, Alişir Ağa'ya "Öğretmeninizden memnun musunuz?" diye sorar. Alişir Ağa da müfettişe ;Çok memnunuz Müfettiş Bey. Benim de okula giden üç çocuğum var. Çocuklarımız çöpe çubuğa gider, danaya kuzuya gider; öğretmenimiz 'Niye gidiyorsunuz?' demez. Çocuklarımıza senenin başında defter alırsız, hiç yazı yazdırmaz. O defter, çocuklarımıza iki üç sene yeter.

Çocuklarımıza bir silgi alır, silgiyi iple boğazlarına asarız. Hiç sildirmez, seneye öbür kardeşleri de kullanır. Öğretmenimizden Allah razı olsun." der. Müfettiş "Başka?.." dediği Alişir Ağa cevabını fazlasıyla verir. Alişir Ağa son olarak "Öğretmenimiz sabah akşam kahvede bizimle beraber oturur. Sanki bizim köyün bir evladı gibidir. Muhabbetine doyum olmaz Müfettiş Bey. der. Bunun üzerine Müfettiş köye gidip öğretmenin ifadesini almadan oracıkta tutanak tutar ve Sarız'a döner. Birkaç gün sonra da o öğretmen görevden alınarak yerine başka bir öğretmen verilir.

M.KARADENİZ —Yurdum insanının olayı ifade ediş şekli gerçekten ilginç. Ayrıca öğretmenimiz işini mecburiyetten yapıyordu galiba. Hocam, sizi çok hislendiren ve unutamadığınız bir anınız var mı?

İ.YALÇINKAYA —Lise yıllarımda Türkçe öğretmenimiz, Şule Yüksel Şenler'in "Huzur Sokağı" adlı kitabını okuyup sınıfın huzurunda on dakika anlatmamız için hepimize ödev

vermişti. "Huzur Sokağı" çok akıcı bir romandı. Yatılı okulun yatma ve kalkma saatleri belliydi. Kitabı, gece yorganı başıma çekip el feneriyle okuyordum. Kısa süre içerisinde bitirdim; yetmedi, bir daha okudum. Olay, İstanbul'un kenar mahallelerinden birinde; kırık dökük, sararmış evlerin sıralandığı bir sokakta geçmekteydi. Kitap, moda-ya uygun yaşamı tercih eden bir genç kızın müte- deyyin bir kişiliğe sahip olan sevdiği bir genci kendi çizgisine getirme isteği üzerine kurgulanmış- tı. Kitabın özetini on dakika yerine sınıfta altı ders saati anlattım. El yazımla özenle yazdığım sunumun özetini de öğretmen masasının üzerine koydum. Türkçe öğretmenimin yazıyı inceledikten sonra "Sen ileride iyi bir yazar olacaksın. Bugünden itibaren yazmaya başlıyorsun." diye taltif edip talimat vermesi okuma ve yazmada benim için büyük bir dönüm noktası olmuştur.

M.KARADENİZ —Böylece mesleğini seven bir öğretmen profilini de bu anınızla gözlemledik (Malum öğretmen olduğum için mesleğime ait güzel örneklerle gururlanıy- orum.) Dünün hayali bugünün gerçeğidir mi- sali çocuklukta Horasan harcı ile temel taşla- rımızı yerleştirmişler. Kıymetli hocam, yerinde bir soru sormak istiyorum: Yazar olmak iste- yen gençlere önerileriniz nelerdir?

İ.YALÇINKAYA —Yazılacak konu önce- den planlanmalı. Yazan kişi kendisi yorularak ve deneyerek yazmalı. Okuyarak, araştırarak yani iki ölçüp bir biçerek yazmalı. Yazmak için zaman beklenilmemeli; her gün, her saat yazmak için tetikte olunmalı. Acelecilikten kaçınılmalı, sindirerek yazılmalı. Bazen bir cümle dahi yerine oturmazsa günlerce bek- lenilmeli. Hiçbir yazı yarım bırakılmamalı. Metotlu bir eleştiri düşüncesi, yazıya mutla- ka kazandırılmalı. Çünkü metodik bir eleştiri; insan, fikir ve toplumda yenilenme sağlar. Bu yolla yazar kendi noksanını görebilmeli. Sözler sade, kısa ve açık olmalı. Yazarken ko- nuşuyormuş gibi yazılmalı. Yazılanı her kesim anlayabilmeli. Yazının bütün esintileri yürek derinliğinden gelmeli. Gereksiz süslemeler, kuru izahlar okuyucuyu yazardan uzaklaştırır. Zapt edilmesi zor olan kavramlar, zaman ve mekâna göre itina ile tasnif edilmeli.

Gençler, sözlük tutma ve sözlük okuma-

ya; tek kelimelik mesajlar yerine meramlarını tam olarak karşılayan uzun yazılar yazmaya özen göstermeli. İyi yazar olmak, iyi okur olmakla başlar. Yazar, Türkçeyi en zengin hâliyle kullanabilmeli. Temel metinlerimiz mutlaka okunmalı. Bir söz vardır: "Otu çeker, köküne bakarlar." Şahsiyet dünyamızı besleyen kültür tarihi eserleri okunmalı. Baba, anne, yakın akrabalar çokça dinlenilmeli; halkın içinde olunmalı. Ayrıca şiir okumak önemli. Şair ruhlu kişiler, dili en iyi kullanan kişilerdir.

Bulmaca gibi eğlenceli araçlarla kelime hazinesini artırıcı çalışmalar, ellerimizin raflarda tozlu kalan kelimelere gitmesini sağlar. Unutulmamalıdır ki on binlerce kelimenin içerisinde yaşayanlar; fikir adamlarının, ediplerin, hikmet adamlarının cümlelerinin deryasına açılanlar her zaman nitelikli yazılar yazabilirler.

M.KARADENİZ —Yazılarınız Türkiye Yazarlar Birliğinin internet sayfasında yayımlanıyor. Çok sayıda okurunuz ve okurlarınızdan gelen yorumlar var. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Başka platformlarda da yazıyor musunuz?

İ.YALÇINKAYA —Türkiye Yazarlar Birliği platformunda yazı yazmak elbette bir onurdur. Türkiye Yazarlar Birliği sayfasında yazılarımın yayımlanmasını sağlayan, destek veren Türkiye Yazarlar Birliği Şeref Başkanı, değerli büyüğüm D. Mehmet Doğan Hoca'mın bu konuda emeği çok büyük. Rabbim onu katına aldı. Menzili mübarek, makamı âli olsun.

Yazılarım, Türkiye'nin eğitim sitesi "Marifin Sesi" nde de yayımlanıyor. Bu sitede de çok değerli yazarlarımız var. Ayrıca genel başkan başdanışmanı olduğum Uluslararası Basın Yayın Konfederasyonunun yayın organı "Simge Dergisi'nde yazılarım çıkıyor. "Kayseri Dijital Haber" ve "Enformasyon Türk Haber" de köşe yazısı yazıyorum. Yine Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla Kayseri'de çıkarılan kültür, sanat ve edebiyat dergisi Çıngır'da yazılarım yer alıyor. Daha birçok sosyal medya platformunda ve okul dergisinde de yazılarıma yer veriliyor. "Gündüzlü Talebeler", "Mektup", "Köy Otobüsleri" gibi yazılarımı öğretmenler yurdun dört bir köşesinde, okullarda materyal olarak kullanıyorlar.

"Bir Azmin Hikâyesi", kariyer rehberliği bakımından öğretmenlerin sınıfa taşıdığı önemli bir hikâye. "Soba", "Çerçiler", "Deşiriciler" de yine öyle. Bir okurumuz "Deşiriciler"le ilgili "O kadar etkileyiciydi ki deşirici olasım geldi." diye gülümseten bir görüş yazısı yazmış. Bu arada Törek tiplemesi, geniş halk kitleleri tarafından çok ilgi gördü. Hatta okurlarımızdan birisinin "Törek'in yaşadığı yerleri görmek için Aslanbeyli köyünü ziyaret etmek istiyorum." sözleri beni çok duygulandırmıştır. "Ayak Topu", Türkiye Futbol Federasyonunun iki milyon civarında okuru bulunan aylık futbol dergisi olan "Tam Saha"da yayımlandı. Bu arada Dam Başı yazısı da çok beğeni topladı. Dam başında herkesin bir anısının olduğunu okur yorumlarından görüyorum. Bir okur, "Geçmişin gölgesinde bir dam başından Anadolu'yu seyrettim." diye yazmış. Samimi yazılar, samimi okur kitlesi ortaya çıkarıyor. Görülen ve hissedilenleri en yalın hâliyle yazıya dökmek, yazarın ilacı olan okurlarla derin bağların kurulmasına vesile oluyor.

M.KARADENİZ —Yazarın samimiyeti de Yusuf Dikeç gibi sakın, kendinden emin adımlarla hedefindeki okurları buluyor (Olimpiyat sporcumuzu bir kez daha kutluyoruz.) Yazdıklarınızı kitap hâline getirmeyi düşünüyor musunuz?

İ.YALÇINKAYA —Keşfedilmeyi bekleyen daha pek çok kültür tarihi hazinesi var. Bir süre daha yazdıktan sonra "Yitik Kültürün İzinde" adlı bir kitap çıkarmayı tasarlıyorum.

M.KARADENİZ —Kitabınızı okurlarınızla heyecanla bekleyeceğiz. Şu gök kubbede bir hoş seda bırakabilmek ve birilerine ilham kaynağı olabilmek... Bu güzide röportaj için çok teşekkür ediyorum kıymetli hocam. Saygılar sunuyorum.

İ.YALÇINKAYA —Saygı bizden Melek Hoca'm. Deşici sorularınızla, dinlenmekte olan düşüncelerimi yazıya dökmeye fırsatı verdiğiniz için ben teşekkür ediyorum.

SEVİYORUM

İnsan diye çağırırlar
Ben adımlı seviyorum
Yaradan'a amanım var
İmdadımı seviyorum

Adem derim onlar devrim
İşte o an döner nevrin
Senelerdir direnirim
İnadımı seviyorum

Yoldaş oldum bir kâmile
Beni olgun etti çile
Savaşayım nefsim ile
Cihadımı seviyorum

Parça parça bölüm bölüm
Hayat tükeniyor malum
Vuslat olur bana ölüm
Miadımı seviyorum

Şeyhmus ÇİÇEK

KÖREBE

Bir diyar ki gönlümde, karlı dağların ardı
Kuşlar göçer, göçer de, ben konar çırpınırım
Bulut yıldırım kusar, toprağı ateş sardı
Çiçek açar, açar da, ben yanar çırpınırım

Akrep ağlar, su yanar, rüzgâr dizgine gelir
Zaman sabırla kavil, gam ölür kasvet ölür
Bulanık yıldı sular, ahir arkını bulur
Her şey geçer, geçer de, ben döner çırpınırım

Can geceye müptela, gece fecire gebe
Gece çirkin gölgemi, alıp gizleyen izbe
Yırtılır zift perdeler, güneş dolar harabe
Işık saçar, saçar da, ben söner çırpınırım

Ey dağ; al da cebeli, koynunda binyıl sakla
İster isen göğsünü aldan yeşilden pakla
Bir el dikenlerini, gül desenli orakla
Bir gün biçer, biçer de, ben kınar çırpınırım

Narmânî'yim hüner mi, ayna satmak köre be
Dile akıl dağırtsun, sana akıl kör ebe
Mezaristan sobeler, biter fani körebe
Ruhum uçar, uçar da, ben iner çırpınırım

Nurullah Özdemir / NARMÂNÎ

ŞİİRDE ESKİ, YENİ VE YENİNİN YENİSİ

M. Halistin KUKUL

Bu, kaçınıcı eski; bu, kaçınıcı yeni? Adamlar, yeni dedikleri zaman, hakiki şiirin katlini ilân etmişlerdi zaten!.. Çünkü; hangisi olursa olsun, bir fikir akımı geldiği zaman, diğerini kökünden kazımayı hedef edinmez.

Fikir, bir başka fikirden faydalanarak gelişir. Taa 1941'lerde, Garip Önsöz'ünde: "Tarihin beğenerek andığı insanlar, daima dönüm noktalarında bulunanlardır. Onlar bir ananeyi yıkıp yeni bir an'ane kurarlar" diyorlardı.

Dahası var da, bu kadarı yeter!.. Sen, başkasının "an'anesi" ni yıkacaksın ammâ, seninkine "an'ane" diyeceksin. Ve o yâni seninki, sapasağlam duracak öyle mi?

"Garip" bir zihniyet iştel., Kendileri böyle söylüyorlar!..

"Dönüm noktası" dedikleri de, Türk şiirinin "uçurum noktasının başlangıcı" olmuş.

Fikir mi?

"Düşünme

Arzu et sade

Bak, böcekler de öyle yapıyor".

Estetik'ten söz etmeme gerek var mı bilmem!..

Yahya Kemal, "Şiir, nesirden bambaşka bir hüviyettir. Şiir duygusunu lisan hâline getirinceye kadar yoğurmak, onu çok toplu bir

madde hâline sokmak, o kadar ki, mısra güyâ hissin ta kendisi imiş gibi okuyucuya samîmî bir vehim vermek. İşte bunu özlüyorum" der.

Ahmet Hamdi Tanpınar ise: "Şiir bir iç kale sanatıdır. Çünkü dil vasıta olarak değil;

malzeme ve nesîç olarak kullanıldığı zaman milletin iç kalesidir. Böyle alınınca, bir milletin insanının, tarihinin, kültürünün ta kendisidir. Köpüğüdür, çiçeğidir, tacıdır" der.

Garipçiler'in tavrıyla, Yahya Kemal veya Tanpınar'inkini düşündüğümüz zaman, "Nereden nereye?" demekten başka elimizden ne gelir!..

Şahsen, bu "yeni"nin, ne "birincisinden, ne de "ikincisinden bir şey anlayabildim!..

Şimdilerde ise, 'yeninin yenisi' peşinde sürüklenenler o kadar çok ki!..

'Yeni yeni' adına ne kıyametler kopuyor. Geçmiş inkâr edildi, ya!.. Geçmişe sünger çekildi, ya!. Kültür tahriple altüst oldu, ya!.. Dilin endâzesi bozuldu, ya!. Fikir, tozlu raflardaki yerinde saydı ve argo, baş tacı edilirken, sözlerdeki nezâket usulden çıktı, ya!...İşte, yepyeni bir yeni!

Öncelikle, millî kültüre dayanmayan sanat ve siyasetin daima bocalayamaya mahkûm olduğunu ifade etmeliyim!

Peyami Safa, 1953-1956 yılları arasında yayınladığı "Türk Düşüncesi" adlı fikir ve sanat dergisinde yazdığı "Büyük Soluk Buhranı" (1956) başlıklı makalesinde şöyle der:

"Öyle görünüyor ki, en az çeyrek yüzyıldan beri edebiyata giren nesil, Batıdaki modern sanat cereyanları hakkında çok yanlış bir bilgi ve fikir sahibi olmuştur. Türkçede bu yeni teorileri izah eden bir tek kitap yoktur. Batı kültürünü temelinden kavramamış olanlar bu teorilerin estetik ve psikolojiye bağlı esaslarını bilmezler. Küçük makale ve konferanslardan edindikleri yarım ve yanlış fikirlerle kulaktan dolma ve daha yanlış bilgileri de ekleyerek yeniliği kolaylıkla bir görmeye

başlamışlardır... Yenilik onlar için basitin, kabanın, kolayın müşterek vasfı olmuştur. Hele buna bir de halk ve köylü için, halk ve köylü ağzı ile yazma kolaylığı eklenirse büyük soluk buhranının başlıca faktörüne parmak basılmış olur, sanırım."

Değişen ne var ki?

Yeni yeni deyip tutuşanların kendimizden / Doğu'dan / biz'den / Türk şiirinden ne kadar haberleri vardır?!..

Bir çırpıda, estetiği iterek yürünen yolda, 'güzellik tatmini'ni başka sahalara çekmek san'atın gayesi değildir. Sanatın gayesi ve hedefi, çevrede / tabiatta ve uzanabilirse kâinatta vuku bulan her tavır, zihnî muhakemeyle, belli usûller dâhilinde, âhenk ve zarâfetle kayda geçirmektir.

Elbette ki; herkes, bu âhenkli ve zarif kayıttan aynı zevki alacak veya onunla huzurlu olacak diye de bir şart yoktur. Fakat maksat ve hedef budur, bu olmalıdır!..

Netice itibariyle, 'güzel'; maksadı, faydaya teksif olmuş bir faaliyetin mahsulü değildir. Ancak; meselâ; görünümü çirkin bir tablonun, bir insanın maharetli elleriyle sanat hâline dönüşmesi, bu âhenk ve zarafeti, insan gönlüne, aklına ve p(i)sikolojisine yakıştırabilir; onu, onlarla hemhâl kılabilir.

Bir şiirde sunulmak istenen her türlü çile, hafakan, acı, taşkınlık, çılgılık veya sükûnet, şâirin, kelimelere derin ve şumûllü mânalar yüklemesiyle ve ona, dış kalıbın fevkinde iç âhenk kazandırmasıyla şaha kalkabilir.

O zaman; okuyucu, o çileyi, o hafakanı, o acıyı, o taşkınlığı, o çılgılığı veya o sükûneti benliğinde hisseder. Şiir, budur!..

Fikrî derinlik ve bedîî/estetik zarâfet bunu gerektirir. Yoksa; Peyami Safa'nın dediği gibi, sathîlik,"basitin, kabanın ve kolayın müşterek vasfı" olmaya devam eder!..

HASTAYI YALNIZ BIRAKMAYALIM LÜTFEN

Gök atları güller getiriyor
Hastayı yalnız bırakmayalım lütfen
Mahya veren Allah'ın elleridir elleriniz
Duyuyorum
Mumların kıyısında beni arıyor yüzüm
Sesimi yıllar önce vurdular
Şemsiyelere gülmedi yağmurlar
Kelebekler mevsimi değil

Hastayı yalnız bırakmayalım lütfen
Yaşamak var ölmekten daha sıcak
Ellerimi kuşları severken unuttum
Banklar gibi uzakları seyrediyor ağzım
Şey, biraz kalbinizi açar mısınız
Hava alsın yalnızlığım

Hastayı yalnız bırakmayalım lütfen
Aklıma şiddet uyguluyorum
Bu rüzgâr hangi uçurtmanın dudağı
Anladım ki yol varmayınca bitiyor

Hastayı yalnız bırakmayalım lütfen
Güneş de yüzer sulara
Yoksul anneler gözyaşlarıyla yıkıyor çocuklarını
Her yanımız tel ayrılıkları
Dağlar dünyanın alın teridir
Hastayı yalnız bırakmayalım lütfen
Kavga en çok aşka yakışır

Ediz Servan EDİNÇ

HÜSNÜ BAKKAL

Mahallenin bakkalı, hüsnü amcamız vardı,
Zarureten konuşur, çoğu zaman susardı,
Birden bire sokağı, matem havası sardı,
Camiden çıkanlar hep ,o tarafa çark etti,
Eyvah hüsnü amcamız, dönmemek üzre gitti.

Alışmıştık yıllardır, hakikaten severdik,
Hüsniye teyze ile, tanıştıırıp everdik,
Mahalleden ev tutup, kirasını biz verdik,
Tabutlu bir kamyonet, kapısına park etti,
Sevimli hüsnü bakkal, mahalleyi terk etti.

Dükkânının ışığı, kırık camlı fenerdi,
Hafifçe rüzgar değse , hemencecik sönerdi,
O yüzden akşamları, eve erken dönerdi
Sela sesini duyan, öldüğünü fark etti,
Şu bizim hüsnü bakkal, bizi bırakıp gitti.

Kapıdaki yazıda, kapalıyız diyordu,
Ona rağmen üç beş genç, ısrarla bekliyordu,
Sonradan gelen biri, olayı biliyordu,
Beklemeyin çocuklar, veresiyeler bitti,
Kepenleri kapatıp, hüsnü amcamız gitti.

Oldukça maharetli, sanatının piriydi,
Merhamet abidesi, pınar gözlü biriymi
Yalan dolan bilmezdi, tam sözünün eriydi,
Şimdi sevenlerini, acılara gark etti,
Bir yaprak dökümünde, ukbaya hicret etti.

Sevgiyle yaklaşırdı, umut ile yaşardı,
Sabır hazinesiydi, Çok zorluğu başardı,
Mahallede herkesin, yardımına koşardı,
Vade tekmi olunca, dünyadan rızkı bitti,
İki bayram arası, hakka yürüyüp gitti.

Halit BELGELİ

BİR İHTİYARLA HASB-İ HAL

Yaşanmış ne varsa hayalinden geçecek,
Bir Rüya'ymış gibi seyrederdin onları.
Aslında yaşandı onlar, hepsi de gerçek,
Çocukluk, gençlik ve olgunluk anıları.

Evde bayram yaratan, ilk ağlamaların,
İlk süt şişen, ilk emeçeğin ve ilk bardağın,
Ağlayarak anneni ilk çağırmanın,
Sürünme, emekleme ve yürüme çağın.

Şimdi hayal, meyal hatırlayabildiğin,
İlkokul arkadaşların, öğretmenlerin,
Sonra; herkes tarafından terk edildiğin,
Ve yılmadan koştuğun, ardından senelerin.

Zaman geldi sen de, nefret ettin kendinden,
Lanetle andın delice seven kalbini,
Ne kadar istesen de unutamadın,
Kahreden, mahveden kalbinin sahibini.

Gün geldi dünyaları verdi bir "Merhaba",
Sarhoş etti seni, onun gülümsemesi.
"Sen" demeyi bile ona gördün çok kaba,
Uykuyu kaybettin, boşuk çıktıkça sesi.

Onu düşünmeden, geçmezdi sence bir an,
Onun şarkısıyla, bir daha hoştu sesin,
Şimdi bir aşk harabesisin, taştan insan,
Sarıp soldu yüzün, körleşti hislerin.

Anlayana nice, öğütler vermek ister,
Yüzündeki, alınıdaki derin çizgiler.
Sinema şeridi gibi, uzanır gider,
Yıkılışlar, kahroluşlar, sonsuz ezgiler.

Mustafa ACAR

İLHAN GEÇER

Abdullah SATOĞLU

Sanat ve edebiyat dünyamızın güçlü ve renkli şairlerinde biri olan İlhan Geçer, bir kitabına ismini verdiği “Bir Bulut Geçti” şiirinde;

Bir bulut geçti gözlerimizden
Dekoru değışti oyunumuzun.
Ne verdi neler aldı bilmedik bizden
Baktık ki gelmişiz sonuna yolumuzun...

diyordu...Ve İlhan Geçer 20 Ocak 2004 günü, geldiğı yolun sonundan, dostlarını selâmlayarak, ebedî âleme göç etti.

Bir çocuk vardı eskiden
Gündüzü şen, gecesi yıldız yıldız,
Şimdi o çocuktan kalan
Bir avuç hâtıra yalnız..

mısralarının sahibi İlhan Geçer, öyle bir avucu değil, 87 yıllık ömrü dolduran, çok değerli hâtıra ve eserler bırakarak ayrıldı aramızdan.

1917 yılında İstanbul’da doğan İlhan Geçer, Kabataş Erkek Lisesi’ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’ndeki öğrenimini yarıda bırakarak, 1939 yılında Galata Maliye Vergi Dairesi’nde, tebliğ memuru olarak çalışma hayatına atıldı. Ankara Gazi Lisesi’nde beş yıl kâtiplik yaptıktan sonra, Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile Ankara Radyosu’nda memur olarak çalıştı.

1950’de Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü İhtiyarlık Sigortası bölümünde Raportör Şefi ve Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı ve 1973 yılında emekliye ayrıldı. 1994’ten beri de, Türk Sanat Musikisi İstanbul Repertuarı üyesi idi...

İlk şiiri 1934 yılında “Vakit” gazetesinin

gençlik sayfasında yayınlandı.

“Kahverengi Gözlerin” isimli;

“Sanki billur bir pınar

Kahverengi gözlerin.

Rûhuma neş’e sunar

Kahverengi gözlerin”

tarzındaki şiir, 13 Eylül 1988 tarihli Milliyet gazetesinin “Açık Pencere” sütunlarında, Dr. Latif Akça imzasıyla yer almıştır. Merhum İlhan Geçer’in kendisine ait olduğunu söylediğı “Kahverengi Gözlerin” isimli şiirin, metnini elde edemediğimiz için, karşılaştırma imkânından mahrumuz. Ancak, bestelenen bu şiirin, TRT repertuarındaki notasından, gerçek yazarının kim olduğu ortaya çıkarılabilir...

Dergâh, Yedigün, Çınaraltı, İstanbul, Varlık, Çağrı, Türk Dili ve Türk Edebiyatı gibi seçkin dergilerde şiirleri yayınlanan İlhan Geçer, 1950’de, Munis Faik Ozansoy’un etrafında toplanan ve bugün hemen hepsi de ebediyete intikal etmiş bulunan Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, ve Gültekin Samanoğlu ile birlikte “HİSAR” dergisi kurucuları arasında her almış ve derginin sorumlu müdürlüğünü üstlenmiştir.

Bilinmez, dünya hali bu

Zamanla değışebilir insan.

Belki dönersin bir akşam vakti

Bulutlarla o uzak diyarlardan.

mısralarında görüldüğü gibi, İlhan Geçer, “Yedi Meşale” topluluğunun mümtaz şairi Ziya Osman Saba gibi, “Türkçeyi en güzel, en yumuşak şekilde kullanan, şiirlerinde sevgi vefa, hatıralar, ev içi ve ölüm konularını en

güzel biçimde ifade eden" bir duygu ve hüznü şairi olarak tanınmıştır.

Yazarken, siyasî ve dinî bir endişe duy-mayan İlhan Geçer'in kendi ifadesiyle; şiirle- rinde büyük sorunlara, sosyal davalara, ide- olojik saplantılara rastlayamazsınız.

Şiirlerini serbest ve hece vezniyle yazan şairimiz, 1946 yılında, Ankara Halkevi tara- fından düzenlenen şiir yarışmasında "Özledi- ğim Şehir" isimli şiiriyle üçüncü olmuş, daha sonraki yıllarda, çeşitli kurum ve kuruluşların ödülüne lâyık görülmüştür.

Türk Edebiyatı Vakfı, Türkiye Edebiyat- ı Derneği ve İLESAM üyesi olan İlhan Ge- çer, şiirlerini ilk olarak 1954 yılında "Büyüyen Eller" isimli kitapta topladı. Bundan sonra sı- yasıyla; "Belki", "Bir Bulut Geçti", "Yeşil Çağ", "Hüzzam Beste" ve "Özlem Rıhtımı" isimli şiir kitaplarından başka, Cahit Sıtkı Tarancı ve Ömer Bedrettin Uşaklı ile ilgili inceleme ki- taplarını yayınladı.

İlhan Geçer'in önemli bir başka eseri de, Kültür Bakanlığı'nca yayınlanan "Cum- huriyet Döneminde TÜRK ŞİİRİ" antolojisi- dir...Ne var ki, İlhan Geçer bu antolojide, Türk Millî Destanı "Oğuzlama"nın aziz şairi Basri Gocul, millî destan şairi Yıldırım Niya- zi Gençosmanoğlu, taşlama şairi Sabahattin Çankaya, Mustafa Miyasoğlu, İsmet Özel, Erdoğan Ünver, Cevdet Aslangül ve Hüseyin Yurdabak gibi bir çok seçkin şaire yer verme- diği için eleştirilmişti.

Yine aynı antolojide, "Gündönümü" ve "Gündönümünden Sonra" isimli nefis eserle- rin sahibi şair Mehmet Çakırtaş'ın da, öz geç- mişi arasında yer alan; "Genç yaşta elinden bir kaza çıkarak cezaevine düştü" ibaresine, son derece üzüldüğünü hatırlıyorum...

Geçer'le, son yıllarda Feyzi Halıcı ve Gül- tekin Samanoğlu'nun, Basın İlân Kurumu'nun İstanbul - Bayramoğlu Dinlenme Tesisleri'nde düzenlediği "Sohbet Toplantıları"nda bir ara- ya geliyorduk.

O, sanat etkinliklerinde, şiirlerini du- yarak ve ezbere okurdu... Son yıllarda yaş- lanmış olmanın verdiği hafıza zayıflığından olacak ki, yine ezbere şiir okurken, bir yer- de takıldı ve arkasını getiremedi. Son derece

mahcup olmuştu... O yüzdendir ki ben, ha- fızamın yanıltabileceği endişesinden dolayı, topluluk karşısında okuyacağım şiirin metni- ni, mutlaka elimde ya da cebimde bulundur- mak gayreti içinde olmuşumdur...

İtiraf etmeliyim ki, nezaket ve incelik timsali olmanın yanında, gerçek bir şair olan İlhan Geçer'den çok şey öğrendim. Anka- ra'da bulunduğu yıllarda, bizim "Bahçe Şair- leri" olarak düzenlediğimiz toplantılara katı- lır, "HİSAR" dergisinde haber olarak yer verir ve kritiğini yapardı.

O'nun, insan sevgisiyle dolu yüreğin- den süzülen duygu yüklü bir şiirini sunarak, aziz ruhunu şâd etmek istiyorum:

İNSANLA GÜZ

Her şey inanla güzel
Doğan güne karşı gerinen evler
Mavi rüzgârların koştuğu sokak
İnsan olmazsa kötü resimler gibi
Lâcivert bahçelerde başlayan bahar
Temmuz tarlalarında başak.

İnsanlar canım insanlar
Işıklar güneşler hep sizin için
Sizinle anlamlı gökler ve deniz
Sizinle bölüşür sevinci kuşlar.
Siz varsanız korkunç değil
Karanlığı gecelerin.

Çoğunuz iyi yürekli insanlar
Ama mutsuz
Acı hep mevsimler yörenizde
Ekmeğiniz kıt
Aşınız tuzsuz.

Sabahlar sizinle aydınlık
Elleriniz uzadıkça mavi bulutlar
Sizin için kızarır dallarda yemiş
Bir sevince karşılık bin acınız

Dostluklar sıcak sevgiler sonsuz
Savaşlar kinler, öfkeler neden?
Bırakıp gidersiniz gene de
Dünya bu kadar güzelken!

ÇARESİZ

Dünyayı dert bela sarması yaram
Yazım derman amma gülüm çaresiz
İsterim ki güzel günlere varam
Sözüm umman amma dilim çaresiz

Sıla özlemlerle derdimi deştim
Aylar yıllar geçti zamana şaşım
Rızık için gurbet ellere düştüm
İzim kervan amma çölüm çaresiz

İnsanın her çağı ayrı bir sahne
Kimi tatlı kimi acı ve köhne
Olgun çağın derdi tasası rahne
Mazim roman amma halim çaresiz

Yılmadan hedefe durmaz koşarım
Menzilime varmak için yaşarım
Yüce dağlar geçit vermez şaşarım
Hızım yaman amma yolum çaresiz

Gülüm Ana der ki dünya düzeni
İstemem kavgayı canı ezeni
Yoldaş kıldım diyar diyar gezeni
Sazım ozan amma telim çaresiz

Songül DÜNDAR

ADINI TARİHE ADAM YAZSINLAR

Sev sevil Dünya'da incitme gönül,
Adını tarihe adam yazsınlar.
Muhabbet insanı namıyla anıl,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Haktan adaletten yana tavır al,
Sırat-ı müstakim üzerine kal,
Olasın mazluma tutacak bir dal,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Doğruluk dürüstlük şiarın olsun,
Yüzünde edebın ve arın olsun,
Tertemiz bir isim gel kârın olsun,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Kibiri gururu atıp özünden,
Tebessümü eksik etme yüzünden,
Sakın ola taviz verme sözünden,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Hal hatır soran ol kesme selâmı,
Dilinden düşmesin Allah kelâmı,
Hak yolunda kullan daim kalemi,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Kul Garip'im derim, önce insanlık,
Ömür bir nefeslik her şey bir anlık,
Nefsini dizginle olmasın benlik,
Adını tarihe adam yazsınlar.

Ekrem GÜL

ÖMÜR

Gülçin YAĞMUR AKBULUT

En ırak sandığımız yolculuklar göz açıp kapanıncaya kadar tükenirmiş. Meğer ömür denilen parkur yürüyebileceğimiz en kısa mesafeymiş.

Semtteki bankamatik üç gündür bozuk.

Sırtıma aldım parkamı. Çarçabuk geçirdim ayaklarıma iskarpinlerimi. Dermansız dizlerimi yollara vurdum. Bu yolculuk biter mi diye doldurup boşalttım kafamın içinde ne var ne yoksa. "Mumların parası pastadan fazla tutmaya başladığı zaman yaşlandığınızı anlarsınız." Nasıl da büyüyor gözümde uzaklık. Kâğıthane ile Kadıköy arası, araç, trafik ve yürüme mesafesi düşünülürse nereden baksan gidiş dönüş yüz yirmi dakika. Koskoca iki saat... Ya kuvvet Servet! Mutfakta yağ, bulgur; banyoda deterjan, sabun kalmadı. Elektrik, su, telefon faturalarının son ödeme günü gelip çattı. Kışı battaniye altında geçirdiğimiz için neyse ki doğalgaz faturası ödeme derdimiz yok. Her ay olduğu gibi hanıma da sevdiği pastadan almalı. Bir an önce şu emekli maaşını çekip ödemeleri yapmalı, alış veriş kiti kanaat asgarisiyle gerçekleştirmeli.

Torunum Çınar dünyaya geleli bir hafta oldu. En kısa zamanda Isparta'ya gitmeli. Gitmekle kalmamalı bir de tam altın takmalı. Tren diğer araçlara göre daha ekonomik lakin onun için de sabır taşı olmalı insanda. Isparta bu, Türkiye'nin o bir ucu. Yine gözümde büyüdü mesafeler. Altın fiyatları aldı başını gitti. Allah'tan zamanında defin masraflarım için bir tam altın almıştım. Nasip Çınar'ıma imiş. Öldüğümde elbet birileri gömer beni.

Yüzlerce tünel, onlarca köprü iradı içimde. Caddeler aktıkça, bankamatik uzaklaşıyor. Biraz daha kuvvetle asılmalı küreklere. İkinciyle akşam arası eve varmış olmalıyım. Akan çatının tamiri için gelecek olan tamirciyi

kaçırmamalı. Hanım anlatamaz ki tamirciye akan çatının derdini, tasasını. Üstelik pazarlık da yapamaz. Adam kesin kazıklar bizim Nadide Sultanı.

Etrafımda dörtlü dören şehirli bir telaş. İşe yetişme dağdağasında ebeveynler. Okula ulaşma kavgasında öğrenciler. Sokağın başında ev taşıyan nakliyeciler. Can havliyle caddeden geçen ambulans. Ötede bugün konvoyundan yükselen zılgıtlar.

Adımlarım hızlanırken göğsümde heybetli, karlı bir dağın özlemi. Gideyim desem çok uzak. Gitmeyeyim desem sızısı körkütük bir bıçak. Masal içinde eski bir masal gibi Hakkâri. Ayazı yavuz, buzulları kısıvrak. Cilo Boz'larında asılı kalmış anamın yemenisi.

Mutfak masraflarından kısıp istediği pardösüyü almalı Nadide'nin. Ömür, yapraklardan arındırılmış bir yalan. Kara toprak sarıp sarmalamadan ben sarıp sarmalamayım pardösüyle üşüyen bedenini. Hayat sırtımızı dayadığımız çürük bir duvar. Sığındığımız hiçbir kabuk koruyamıyor bizi ölümden. Yaşam denilen şal er veya geç uçup gidecek bir gün omuzlarımızdan.

Neyse ki yolculuğun dörtte üçü bitti. Belediye otobüsüyle yapılan dörtte ikilik kısmı tam anlamıyla Çin işkencesi. Yorgunluğumu hissetmiyorum artık. Bacaklarımda tuhaf bir hissizlik peydahlandı. Varacağım yere odaklandım galiba. Derler ya tam bir teslimiyet hâli.

Yol kenarında oynayan çocuklar; bana çocukluğumun renkli bilyelerini anımsattı. Mahallede en çok misketi olan çocuk bendim. Oynadığımız oyunlarda kendimi hep zaferle taçlandırırdım. Her şeyin bir bedeli olmalı. Yenilince arkadaşlarım güzelim misketlerini bana vermek zorunda kalırlardı. Ah! Musa, Ah! Abdulkadir neredesiniz? Dönüp

geri alsanız ya misketlerinizi.

İstanbul yağmurlu bir günü sunuyordu yeryüzüne. Neyse ki yakın dostum Ahmet uyarmıştı beni hava yağışlı olacak diye. Her gün, ikinci vaktinde mutlaka iki bardak çay içer, geçmişten gelecekte muhabbet ederiz Ahmet'le. Şemsiyemi az yana devirip gökyüzüne serdim bakışlarımı. Ünlü bir yazarın dörtlüğü dolandı dilime.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Yürümeye devam... On ya da en fazla on beş dakika kaldı ATM'ye. Düşüncelerin fermuarı yok ki çekeyim. Bu kez de kayıp kardeşim Dünder düştü gönül haritamın içine. Üniversite okumak için gittiği şehir... Ne dirisinden haber geldi ne ölüsünden. Otuz iki sene geçmiş, vay be! Otuz iki sene. Yaşıyorsa kır sekiz yaşındadır kardeşim. Ölmüşse mezarı kim bilir nerede?

Nihayet geldim. Bankamatik insan kalabalığından görünmüyor. Vay benim dertli başım... Bu kadar da kuyruk olmaz ki? Bekle ha bekle... Yirmi beş dakikalık sıra nöbetinden sonra nihayet ellerimde işte emekli maşım. İyi de göğsümün üstüne çöreklenen bu ağırlık, bu çetin ağırlık da neyin nesi? Elimde cüzdanım Dizlerimin bağı çözülüyor sanki. Toprak bana düğümlemişti gözlerini. Biri koluma girdi: "Amca iyi misin?" Yavaş yavaş ellerinden toprağa doğru kayarken elimdeki cüzdanı gösterip pardösü alın, dedim Nadi-de'me.

En ırak sandığımız yolculuklar göz açıp kapanıncaya kadar tükenirmiş. Meğer ömür denilen parkur yürüyebileceğimiz en kısa mesafeymiş.

GÖLGEDEKİ ÇİÇEKLER

Gölgedeki çiçekler güneşe aldırılmazlar,
Esse bile rüzgârlar dalını kaldırmazlar.

Onurlu duruşları alımlı bakışları,
Başları dik cesurdur basılıp ezdirtmezler.

Üşümezler solmazlar yoldaşdır yıldızlar,
Omuz omuza verir bir yaprak kırdırmazlar.

Uzanamaz kirli el yanlış ayak basamaz,
Kötü emellileri yanında durdurmazlar.

Dünyanın yedi rengi saklıdır dallarında,
Gelse de gökkuşağı birini aldırılmazlar.

Kokusuna arılar dört dönerler başında,
Edebinden sakınıp kaşını kaldırmazlar.

Sırdaşdır bulutlar severler gölgeleri,
Aydınlığa aldanıp renkleri soldurmazlar.

Gölgedeki çiçekler temkinlidir her daim
Hoyrat bir el uzansa bir dalı yoldurmazlar.

Dokunmasa da yağmur dallara yapraklara
Suya hasret de kalsa deryaya daldırmazlar.

Gece, ay ve yıldızla gündüzleri, gölgeyle
Dostturlar, sırdaşırlar dertleri sızdırmazlar

Gölgedeki çiçekler gülümserler dört mevsim.
Gönüllerde gam, keder, hüznü barındırmazlar.

Hazan olsa da vakit getirirler baharı.
Çiçek açan bahçeyi kederle doldurmazlar.

Selma ÇANAKÇIOĞLU

GÖZLERİNE

Faik KUMRU

Avucumdaki çizgide, alnımdaki izde gördüm. Bana yazılmış bir kader, yarım elmanın diğer yarısı sendin. Adın adımım içinde gizliydi. Sonra ise ansızın çıkıp geldin, seni kendime alın yazısı, kader ortağım bildim. Ben tek bir kelime isem, sen koca bir cümle idin.

Saçının tellerine asılı kaldı gözlerim, bir ipe dizilmiş iki boncuk gibi; ucu sende, sonu sende.

Bağlayıp kördüğüm ettin beni, seni gördüm görelî. Sen girdikten sonra gönül kapıma sürgü

Sana olan tutsaklığım bitmesin diye sevdâ prangalarını çıkarmıyorum.

Bana beni soruyorlar, ben sen diyorum, anlamıyorlar. Sende kaybolan eski beni bilmiyorlar.

Benim gözlerimle sana bakmıyorlar. Benim bildiğim gibi seni bilmiyorlar. Bilmek bir mârifet değil midir? Bilmek için de talim etmek elzem bir durum. Gönül mektebinde aşkın tahsilini yapmayan ne bilsin aşkı, ne bilsin sevginin sonsuzluğunu. Bilmesinler, sen bil, o bana yeter.

Ben seni kendim bildim. Sen bende her vakit çoktun. Söylediğim zaman inanamaz, hayret dolu bakışlarla beni süzer dururdun. Sır gibi gizler, bazen gönlünde hissetmezdin. Dilin lâl olur, bir güzel söze kapı aralamaz, gölgemin içeri süzülmesine izin vermezdin. Yüreğim köz gibi içten içe öyle yanıyor ki senin de yansın.

Her gözü mahrem bildim. O gözü bir başkasının emaneti olarak bildim. Öyle ya her göz, bir başkasının sâhibi değil mi? Se-

nin olmayana bakmak, edep dışı olmalı değil mi? Başka gözler, başkasının gözlerinin ortağı değil mi? Gözlerin de bir mazisi, geçmişî olamaz mı?

Her şeyin bir sâhibi olduğu gibi, derin bir geçmişî de vardır. İşte bu gibi hasletlere saygı icap eder. Bu saygının gereği olsa gerek, her gözü o gözün gerçek sâhibine teslim edilmesi gerekir.

Yazın kor sıcağında yüreğim üşürdü, sen de üşü alevsiz bir ateşte sevdiğim.

Bir kem göze geldin, gönül sarayımı yıktın. Sözüm kâr etmedi, çıkmaz sokaklara saptın. Ahde vefa beklerken, yeminine sadâkat göstermedin. Yeminler tutulması, yerine getirilmesi gereken en mühim mukavele değil miydi? Kendi adıma kasem ederim ki verdiğim yemine her zaman sadık kalmaya, o yolda yürümeye ant içmiş ve sabit kadem olmaya söz vermiştim. Geriye dönülmesi imkân hâricinde olan bir yol varsa, o da sevdanın yolu olsa gerektir.

Yıkarak giderken, keşke bir kere sarsaydın. Tarumar, perişan ederken, bendeki seni alsaydın.

Gölgene dahi basmazdım, lütfedip bir kez baksaydın. Geriye dönüp son bir bakış atmak çok mu zordu? Neler geldi geçti maceralı hayatımızdan. Mutlu günler olduğu kadar, çile girdabına düştüğümüz günler de olacaktı. Yaşamın gelgitleri olacak, iniş çıkışları olacaktı ki bu da gayet tabî bir haldî. Tabî olanı inkâr etmek, şiddetli bir akıntıya karşı kürek çekmek değil miydi?

Ne olursa olsun her hatanın telâfi edilmesinin bir yolu, bir çözümü vardı. Olması

da elzemdi, gerekliydi. Yaşadığımız, ömür tükettiğimiz dünyada neler oluyor, neler meydana geliyordu anlam veremediğimiz. İllâ ki her olan hâdiseye bir yorum getirme, her şeye bir mana vermek gerekmiyordu. Bazı meseleleri olması gerektiği gibi kendi hâline bırakıp, zamanın iyileştirici gücüne teslim etmek gerekiyordu.

Bunu söylemek kolaydı ama hayata taşınması ise o kadar zordu. Emek ve sabır istiyordu. Her şeyin arka planında neler vardı, onu çoğu zaman göremesek dahi tecrübe denilen yanılmaz rehber her an yanı başımızda bize kendini hatırlatıyordu. Ah ederek geçen saatlere, günlere, aylara ve senelere ne diyecek, ne bahâneler sıralayacaktık?

Âhımız geçmeyecekti biliyorum. Yüreğim kanıyor lâkin sarmanı, merhem olmanı istemem artık. Kendi kendimle barışmak ve ayağımıza çiçek serecek yollara kahr dikenleri dökmek istemiyorum. Bir talebim varsa o da gül bahçelerinde ömür boyu aşkı terennüm etmek. Nice âşğın temennisi, dileği hep bu olmuştur. İstemesi güzel de elde etmesi çaba gerektiriyormuş.

Nice yıllar geçti fakat hasretini geçirmede. Közünü bıraktı ama ateşini söndüremedi. Poyraz olup esti, kara bahtımı güldürmedi. Gözlerim anılar diyarında gezinmekte ve gitmem beklerim diyor yolunu. Sen de evet deyip gelsen, her mekân sana tahsis edilir, bundan emin olabilirsin.

İstediğim kadar sana kızmış olsam da bir tebessümün, devâsa buz dağlarını eritecek hararete sâhiptir, çok iyi biliyorum.

Kalbimiz sevda iklimlerinde bazen tereddütler yaşar, bu durumu inkâr edemeyiz, nihâyetinde hepimiz insanız. Fânî bir âlemde fenaya, ölüme doğru koşar adım gidiyoruz. İki beden bir arada olup da zevk alacağı süre ne kadardır Allah aşkına? Şu dünya içinde sayılı günleri saya saya ömür dakikalarının ne kadar geçtiğini, geriye ise ne kaldığını bilebilmemiz olanaksız. Bu sebepsiz ve zifirî ayrılıklar ne manaya geliyor, geçerli bir açıklaması var mı?

Ah hercâî, deli gönlüm hangi suda du-

rulur, hangi sâhilde nefes alırsın? Hangi koylara demir atar, gönlünce eğlenirsin? Hangi memlekette nefes alır, ne ile mutlu olursun? Hangi gönül ırmağında yıkanır, pirüpak olursun? Derin mi yoksa sığ sularda mı delice çağlayıp durursun?

Umman kadar geniş gönüllere aşk misafiri mi olursun? Ne ile uslanır, akıllanırsın?

Deme ne olur, ne çok sual soruyorsun. Cevabını bulamayacağın girift, karışık meselelere niçin giriyorsun da deme. Deme işte, gönül dilini nasıl susturayım, onu söyle bana. Kolay değil bu iş, yaşayınca öğreniyorsun. Boynuna bir gülle bağlayıp, derin sulara gömüyorlar seni; elin bağlı, kolun bağlı. Gücün kuvvetin hiç yetmiyor, âciz mi âciz bir köle durumuna düşüyorsun ki sorma gitsin. Sorsan da cevabını veremeyecek kadar naçar, çaresiz ve sual câhiliyim.

Bile bile senelerimiz heder oldu. Keder üstüne keder yüklendik, belimiz burkumuz çot oldu.

Dermânımız tükendi, aç bîilaç sersefil kimsesiz dikenli yollarda telef olduk. Hasret trenleri vagon vagon gözyaşı taşıdı sınırların ötesine. Her nefes alışımızda kalbimize ayrılık dikenleri batıp durdu. Bir şefkat eline öylesine muhtaç idik ki bir karış ötemize uzanamadık bir türlü.

Ne de zor imiş göz göze bakamamak. Ne de zormuş iki kelâm edememek. Ne kadar ağır imiş nefis atını dört nala sürmek ve dizginlerinin senin elinde olmaması. Ne kadar ağır bir yükmüş, Yunus misali, sevda dağından eğri olmayan odun indirmek. Aşk dergâhı ne ihaneti affeder ne eğri hareketi ne de verilen yeminden dönülmesini. Eğer işlenmişse bu kadar ağır günah, ne ile temizlenir? Kefareti, karşılığı ne ile ödenir? Bunu ödeme-ye hangi hazinenin gücü yeter?

Ah o gözler yok mu koskoca âlemi isti-
ap eden, içine alan devâsa meçhul, bilinmez diyor. Sen neleri deler geçersin de bir metre uzağındaki mesafede bulunan sana meftun olan diğer gözü görmez ve görmezlikten gelirsin. Akıl sır ermez dedikleri buysa eğer, öyle olmaması iktizâ etmez mi? Yâr dediğin âşğın

bu garip mâşuğu, seni yardan, uçurumdan atarsa, o elle hangi kudret baş edebilir? Hangi derman sâhibi, hangi merhem ile derdine çare olabilir?

İntizarım da bitmeyecek, ümidim de bitmeyecek fakat ömür sermayesi gitgide tükeniyor ve her an azalmaya devam ediyor. Gözünün yaşarmasını istemem ama kuruyan vîcdânına bir damla olsun süzülmesini isterim. Belki o mümbit toprağa can suyu olur ve eski hayatîyetine kavuşur.

Gözüm gözüne değene kadar duâ etmeye ve bıraktığın yerde beklemeye kararlıyım.

Belki döneceksin, ümitle beklemekteyim. Yıllar akıp gitti, yollarını gözlemekteyim. Bir kahve tadında bakışının özlemi içindeyim. Şunu da bil ki habire gönlüme girip çıkıyor-sun, deneme kabini miyim ben sevdiğim? Bu soruyu da kendime sormadan edemiyorum. Birazcık insafın varsa eğer, gönül kapını kapatma, biraz aralık bırak. Beni içeri almasan bile gölgem düşsün yeter. Bu arzumu çok görme bana. Mazeret ağacına çaput bağlamak oldukça yordu beni.

Ayrılıkları ödünç verdin hep bana, borçlu kalmayı sevmesem de. Gözüme bebeğim ol, seninle bakayım dünyâya dedim ama olmadı işte. “Vardır her işte bir hayır.” Ben de bu dilek üzerine kendimi teselli ediyor ve olan her şeye rızâ gösteriyorum. Rızâ gösterilen, rızâ gösterene de rızâ ile karşılık verebilseydi keşke. Razı olmak, bütün sebepleri elinin tersiyle itmek değil mi?

Gönül çeşmesi açık olanın aşk bağı da sevdâ bahçesi de kurumaz sevdiğim. Başka diyarların şarkıları başka memleketlerin âşığının gönlünü eylemez, katiyen tedâvi etmez. Bir ömre kâfi gelmeyen aşk meselesi, sevdâ hâdisesi, sevgi emeli, dem alacak elbet bir gönül bulur ve gider orada iskân eder, yerleşir ve sükûnet, iç huzûru bulur.

OLSAYDIN

Ne kadar isterdim gönülden özden
Soframda ekmeğim aşım olsaydın
Hiç vefa görmedim bahardan yazdan
Mevsimler içinde kışım olsaydın

Gel diye yollarda gözlerdim seni
İnan ki sinemde gizlerdim seni
Her saat her dakika özlerdim seni
Kirpiğim üstünde kaşım olsaydın

Elbet bir gün bu can ayrılır tenden
Can çıksa ayrılmak ne mümkün senden
Ölsem de ayrılık isteme benden
Kabrime dikilen taşım olsaydın

Ark bulursan başka gönüle akma
Kaşını kaldırıp kimseye bakma
Ne olursa olsun yalnız bırakma
Avucum içinde başım olsaydın

Sevdası sineden çekip sökülen
Ah çektikçe ince beli bükülen
Ağladıkça gözlerimden dökülen
Toprağa karışan yaşım olsaydın

Hayranî gelse de dokunmaz hayrı
Umutumu kestim yorulduğum gayrı
Yalancı dünyadan ahrete doğru
Sıratı geçerken eşim olsaydın

Hikmet DURKUT

AŞK NEDİR?

Yanan bir yürekle kor dehlizinde
Yağmur sularını beklemektir aşk
Küreksiz kayıksız denize düşüp
Hasrete çileyi eklemektir aşk.

Kirpiğin kirpikten ayrı düşmesi
Akmayı unuttur zaman çeşmesi
Kalp gözünün dertle dolup taşması
Mâsuğu sır gibi saklamaktır aşk

Ateşten gömleği sarıp bağrına
Bir hançer saplanır iki böğrüne
Ömrünü adayıp yârin uğruna
Uğrun uğrun varıp yoklamaktır aşk

Yârdan gayrisına oruçlu olup
Dağlayan ateşi avcuna alıp
Vuslat hasretiyle hayale dalıp
Bir tel siyah saçı koklamaktır aşk

Aşk yüce duygudur sadakat ister
Yoldaşlık, yârenlik refakat ister
Yalanda barınmaz hakikat ister
Gönül nikahıyla paklamaktır aşk

Nefsi tımar edip kaşıyandır o
Merhameti kalbe taşıyandır o
Temiz yüreklerde yaşayandır o
Nefsini kirlerden kırklamaktır aşk

Tırpan sallamaktır ayırık otuna
Müptela olursun acı tütüne
Ateşten yeleli hicran atına
Vuslat umudunu yüklemektir aşk

Gündüz yâren olur kara geceye
Ateş düşmüş ise bir kez bacaya
Köle edip seni tek bir heceye
Götürüp kalbini örklemektir aşk

Nurgül KAYNAR YÜCE

GELMEZDİM

Bir olan Allah'ım yardımcı yârken
Binden korksam ben dünyaya gelmezdim
Muhammed doğuran muhabbet kârken
Kinden korksam ben dünyaya gelmezdim

Buyruğun sahibi apaçık ayan
Kur'ân âyet âyet sûreyle yayan
Kitapları tahrifata uğrayan
Dinden korksam ben dünyaya gelmezdim

Kanâat edenim kâniyim kâni
Ölümü tadacak her nefis fâni
Rabbim Rahîm diye mezardan yani
Sinden korksam ben dünyaya gelmezdim

Sükut etmem suspus tavrı takınıp
Sözlerimi dudağımdan sakınıp
Hilecinin hilesinden yakınıp
Hinden korksam ben dünyaya gelmezdim

Halife insanım Şerif'tir adım
Merde hoş namerde nahoştur tadım
Dumansız ateşten yaratılmadım
Cinden korksam ben dünyaya gelmezdim

Şerif MENGÜTEMÜR

70'Lİ YILLARIN İZLERİ

Remziye ÇELİK

Yaşadığımız yer, müstakil evlerden oluşan şirin bir mahalleydi. Eski "Huğ" denilen derme çatma evimiz; ahşap direkler saz ve kamış ile çamurdan yapılmış tek odalıydı. O günlerim daha dün gibi aklımda. Komşularımız Fatma ve Ayşe teyzelerin evi kocaman kesme taşlarla örülü, taş penceresi dövme demir kanca ile menteşelere bağlı bir yavru kanatçık yukarıdan panjur ile aşağıya doğru sarkardı çift kanatlı kapının zili, avucunda küre taşıyan.

İpek dantelli bileğiyle, zarif bir bayan eli olur, geldiğimizi o haber verirdi. Avlumuzda tek gözlü, otuz iki dişimiz gibi bitişikti. 20 hanelik evlerimiz. Her hanede en fazla beş altı kişilik aileler, şehir dışından gelen sezonluk işçiler yaşırdı. Deniz Teyze'nin evi, bizim evimize göre daha lükstü. Kum ve çimento harcıyla inşa edilmiş içi badanalı çatısı lamarin oluklu saç(çinko) ile döşenmişti. Kışın yağın yağmurda, çinkoya düşen her bir yağmur damlası gaz lambasının ışığında sohbetimize eşlik ederdi. En eski evlerden biriydi, bizim evimiz; yanlamasına kalaslarla bölünmüş, iki kat görüntülü, altı topraktı. Kışın yağmur yağdığında küçük bir göleti aratmıyordu.

Sanki annem alt katı kiraya vermiş gibi kocaman bir delik açarak içeri dalan koca koca fareler yavrularıyla birlikte su dolu göletimizde cirit atar ödümüzü patlatırlardı. Yerimizden fırlar "Anneeee!" diye bağıırdık. Komşumuz Ahmet amcanın kedisi tekir pusuya yatar, Tom ve Jerry gibi kovalanırlardı, kızıp: "Sen misin komşularımızın duvarına izinsiz kapı açıp eşyalarını kemiren? Seni terbiyesiz seni utanmıyor musun küçücük çocukları korkutmaya?" der gibiydi. Fare korkudan bulduğu deliğe sığınıp burnunu delikten uzatırken, Tekir ile alay eder gibi "Yakalaya biliyorsan

gel!" yakala der gibiydi. Tekirden kaçan canını kurtarır; kaçamayanda midesine inerdi.

Anne karnında dünyaya gözümü daha açmadan yokluğu göbek bağımın aldığım yetmiyormuş gibi; dünyaya gözlerimi açtığımda göbek bağımı da fakirlik kesmişti. Aramızdaki kan bağının verdiği samimiyet olsa gerek yakamızdan düşmeye de niyeti yoktu. Kaç yıl çamurlu kamıştan yapılan evimizde yaşadığımızı hatırlamıyorum bile. Belki de hatırlamamak için hafızamı yıllarca zorlamıştım. Hayat azda olsa insafa gelmiş, rahmetli ev sahibimiz otuz iki dişimiz gibi sıralı evlerin vekilliğini yapan anneme kumdan çimento-dan yapılmış bir odada ömrünün sonuna kadar ücretsiz oturma izni vermişti. Bir süre gaz lambasında oturduktan sonra elektrik bizim küçük sarayımıza da gelmişti. Gaz lambasının ardından evimize gelen elektriğin ışığında ders çalışmak demir parmaklıklar ardında özgürlüğe kavuşmak gibiydi.

Sarayımızda tabiki kemirgen misafirlerimiz de bizi yalnız bırakmaz arada bir uğrar kıyafetlerimize kocaman delikler açtıktan sonra kaçıp giderlerdi. Bir masalın içinde devri âlem yapan çocuklar gibiydik, kah güler kah ağlardık.

Yıllar sonra elime geçen eski, siyah beyaz, birinci sınıfa giderken ki bir fotoğrafta; üzerimde siyah önlük birde dantelli kolalanmış beyaz yakamla arka fonda da tekir ile farenin köşe kapmaca oynadığımız derme taşma evimiz... Albümün arasına kalan bir anı, ne zaman baksam o günleri yeniden yaşıyorum. En iyi arkadaşım koruyucu meleğim belki de huzur bulduğum çocukluk arkadaşım, Ali. Haksızlık karşından bir dağı devirebilecek yüreğe sahipti. Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmez; cebimizdeki delikte köşeye sıkış-

mış bir kaç kuruşumuzu birleştirerek aldığımız bir şişe gazozun serinliğini yudumlar, fırından yeni çıkmış simidi paylaşarak yer içerdik.

Yaşantımızda umut, bölüştüğümüz her bir lokmamız da tat, gülüşlerimiz de sevinç, gözyaşlarımızda huzur vardı; o masum hayranlıklarımız da edalı sevgimizdi. Koşup oynadığımız okul bahçesindeydik. Bulutsuz gecelerden yağmurlar sökülürken; yağmur sularının bayram ettiği sokakları arşınlayan bez ayakkabıların içindeki sırlıklam üşüyen ayaklarımız vardı. Sırtımızda incecik bir hırka, iki büküm üşüyen yüreklerimiz mont nedir bilmezdi? Deri ayakkabılar ile tanışmamış umutlarımız susmalı mıydı? Tek isteğimiz, zincire vurulmamış rüyalarda beyaz papatya kokan bir dünyaydı. Sahi, bizim için ne zaman doğacaktı ilkbahar?

Ders zilimizin çalmasına daha 10 dakika vardı. Okulun arka bahçesinde arkadaşlarımızla köşe kapmaca oynuyorduk. Koşarken ayağım takılıp düşmüştüm, dizlerim sıyrılmış canım yanıyordu. Bir kolumun altına Arife, diğer koluma da Ali girip düştüğüm yerden kaldırıp üzerimi temizliyorlardı. Ali cebindeki beyaz mendili çıkarıp kanayan dizime sardı: "Canın çok mu yanıyor, Dilara?" diyordu. "Çok acıyor, Ali" diyordum. Gözlerimin içine biriken yaşları silerek, "Öpersem geçer mi?" dedi. "Bilmiyorum ama çok açıyor." dedim. Yanağıma süzülen gözyaşlarımı, o küçük elleriyle silip yanağımdan öpüp boynuma sarılıyordu. "Şimdi geçecek" diyordu. Dediğim gibi güneş bizlerin üzerine doğmamak için inadından vazgeçmiyordu.

Bizleri" o devrin çocuklarıyız yokluğun dürüstlüğün paylaşmanın en güzel eserleri. Okul bahçemizin ön tarafında bir ağaç dikiliydi. Bizler ona "Cila ağacı" derdik. Kuru fasulye benzeyen tohumlarını toplar, ikiye böler ayakkabılarımızı cilalar parlatmaya çalışırdık. Çocukluk işte... Oysaki ayağımızda ki lastik ayakkabılardı yırtılan yerinden yamalanmış; yazın terletmek, kışın dondurmak için fırsat kollayan. Ta ki diğer bayram gelene kadar, bir yenisini beklerdik. Bizler arka sokakların çocuklarıydık, umudun kapımızdan selam verip peşinden koşturmak istediği... Peki, hayat bir gün yüzümüze gülecek miydi? İnanın ki bilmiyordum...

ALAKASI YOK

Kabuğum içinde yaşar haldeyim
İnan ki seninle alakası yok
Kendimden kendime taşar haldeyim
İnan ki seninle alakası yok

Felektir sebebi ahu zarımın
Tümüyle acıda bitmez yarımın
Görünür görünmez ham efkârımın
İnan ki seninle alakası yok

Haram kılınmıştı tek emdir suçlu
Gülmeyi unutan gamzemandir suçlu
Kıyamet sarmalı hemzemandir suçlu
İnan ki seninle alakası yok

Sanırsın doğuştan almışım nazar
Levhi kalem işte hep siyah yazar
Girdaptır bir yanım öbür yan mezar
İnan ki seninle alakası yok

Elemle doldurdum verilen taşı
Doğuştan çekerim hüznüyle yası
Bükülü belimin kırık tahtası
İnan ki seninle alakası yok

Çıkmazla doldurdu her bir anımı
Acının sarmalı sardı canımı
Ayazda bıraktı Gülden kanımı
İnan ki seninle alakası yok

Güldane (Gülden) TAŞ

İZMİR'İN KURTULUŞUNUN 102. YILI (9 EYLÜL 1922 – 2024)

Hasan ÇİFTÇİ

I. Dünya Savaşı sonrası imzalanan Sevr Anlaşması ile Türk ulusunun Anadolu'da dar bir alana sıkıştırılarak sonra da yok etmek amaçlanmıştır. Emperyalist devletler onların amaçlarının her şey bitti dedikleri anda Türk ulusunun, Mustafa Kemal'in önderliğinde başlattığı Milli Mücadele'nin başarı ile sonuçlanarak bütün hesapları alt üst ettiği büyük zaferin 102. Yıl dönümünü kutlayacağımız 2024 yılı için o günlerin heyecanını coşkusu- nu yaşayanların bugün de (İzmir'in Kurtulu- şunun 9 Eylül 1922 zaferini kutluyoruz.)

Türklerin Orta Asya'dan Avrupa orta- larına kadar uzanan Türk süvarilerinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Zamanın değişimi doğrultusunda süvari kuvvetleri tarihte yeri- ni alırken süvari tarihinin kapanış perdesini Mustafa Kemal'in süvarileri 9 Eylül 1922 de nal sesleri ile görkemli bir şekilde İzmir'e gir- miştir.

Büyük zaferin 102. Yıl dönümünde bize bu zafer ile birlikte bu coğrafyaya yeniden kazandıran başta Mustafa Kemal ve silah ar- kadaşları olmak üzere canlarını bu topraklar için feda eden şehitlerimizi büyük bir şükran ve minnetle anıyoruz. Aziz hatıraları önünde saygı ile eğiliyoruz.

26 Ağustos 1922 günü saat 05:30 da topçu ateşi ile başlayan Büyük Taarruz 30 Ağustos 1922 günü zaferle sonuçlanmış düş- manların aşılmaz dediği siperler imha edili- yor. Yunan kuvvetleri İzmir'e doğru kaçıyor, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarihi ko- mutu veriyor "TBMM orduları ilk hedefiniz Ak- deniz ileri. (1 Eylül 1922)"

Çünkü Yunan ordularının toplanmasına bu komutla engel olunuyordu. 9 Eylül günü

Türk askeri İzmir'e giriyor bozulan Yunan ordusunun peşinden giden Mustafa Kemal Paşa Nif kasabasında kalacağı eve girişinde başları beyaz örtülerle sımsıkı sarılı köy ka- dınları karşıladılar. 7 – 8 kadın gölgeler gibi çekildiler, yerlere doğru eğildiler sarılıp dizle- rinden öptüler, başörtülerinin ucu ile ayakla- rından tozları aldılar. Bir ikisi de tozları göz- lerine sürdüler ve gözlerinden ayakkabılarına göz yaşı damladı önlerine el bağladılar uzun uzun bakıştılar bakışları hayranlığı ve minneti anlatıyordu.

Mustafa Kemal Paşa zaferi şöyle yorum- luyor Türk ulusunun bağımsız özgürlük dü- şüncesinin ölümsüz anıtıdır. Bu yapıtı yaratan bir ulusun çocuğu bir ordunun başkomutanı olduğum için sevinicim ve mutluluğum son- suzdur. Savaşın sona ermesi ile ateşli tar- tışmalar oluyor İngiliz İşçi Partisi lideri Mac Donald "Kürsüde nerede Başbakan Lyod Ge- orge? Bize ne söz verdi sonuç ne oldu hazine- den büyük paralar alıp bizi boş yere masrafa soktu hani boğazlar bizim olacaktı Anado- lu'yu paylaşacaktık. Başbakan bunu hesabı- nı versin." Lyod George'nin yanıtı şu şekilde "Sayın üyeler yüzyıllar ender olarak dâhiler yetiştirir şu talihsizliğe bakınız ki o büyük dahi yüzyılımıza Türk ordusu yetiştirdi. Mustafa Kemal'in dehasına karşı ne gelir Mondros'un sonu Sevr'e giderken Mudanya'nın sonu Lo- zan'a gitmiştir. Lozan bir devletin bir siyasi rejimin doğuşunun simgesi olmuştur. (9 Ey- lül 1922 günü tümen komutanı Mürsel Paşa saat 10:30'da İzmir'e girdiklerini bir İngiliz gemisinden telsizle Ankara'ya bildiriyor. 15 Mayıs 1919 Çarşamba günü minarelerde Yu- nan ordusunun İzmir'in işgalinin kara habe- rini vermişti, kurtuluşun müjdesi 9 Eylül 1922

Cumartesi günü minarelerde okunan sela ile müjdeleniyordu. Sela seslerini duyan Türkler sokaklara dökülerek bugün için sakladıkları bayrakları balkonlara pencerelere asıp ağlıyordu.)

2. süvari tümenin önünde Yüzbaşı Şerafettin Komutasında Mersinli yolunda ilerliyor Yunan evlerinden açılacak ateşe karşı 8 er yaya olarak önde muhafız gidiyor. Halkalıpınar köprüsünü geçince Tuzakoğlu fabrikasına açılan ateşle 3 er şehir 1 er ağır yaralanıyor. Onların anıtkabri halen aynı yerdedir. Şehit olan erlerden 2. Fıkranın 4. Alayının 2. Bölük çavuşu Akşehir'in Mamuretü – Hamit köyünden Bekir oğlu Mehmet, 2. Fıkranın 4. Alayının 2. Bölük çavuşu Antalya'nın Kızıl Saray köyünden Baba İbrahim oğullarından Ömer oğlu Hakkı, 2. Fıkranın 4. Alayının 4.bölüğünden Er Nevşehir'in Aynalı köyünden sağır oğullarından Ahmet oğlu Seyit Ahmet Tuzaklı fabrikasından 136 Yunan er ve Subayları ile Aydın'dan gelen trende Kemer istasyonunda 1 yüzbaşı 4 subay 700 er esir ediliyor. İzmir'in sokaklarında nal sesleri denizin dalga seslerine karışıyor.

Azınlıklar ve Yunan askerleri kaçarken İzmir'i ateşe veriyorlar. Büyük felaket yaşanıyor cephede çekilen ordunun fotoğrafları fotoğrafçının dükkânına telef oluyor.

Sivil şahsın attığı el bombası ile yüzbaşı Şerafettin hafif yaralanıyor. Yunanlılar hükümet konağını kapatıp kaçıyor, odacı kadın kapıları açıyor. Şerafettin yüzbaşı balkona çıkıyor şanlı sancağımızı direğe çekiyor. Yüzündeki yaranın kanının bayrağa bulaştığını görüyor.

Süvari tümenin 4. Alayının öncüsü Yüzbaşı Zeki kaymakamlık binasına bayrağı çekiyor. Meydanda toplanan esirlerin başına nöbetçi dikeyyor. 4. Alay komutanı Refet Paşa kadife kaleye bayrağı çekiyor. 14. Tümen alayının askerleri Karşıyaka da alkışlarla karşılanıyor. 21 pare top atışı ile İzmir'i selamlıyor şehrin içinde binlerce Ermeni, Rum, Musevi azınlıkların ileri gelenleri hükümete gelerek asayiş temini için saklanmış düşman asker ve cephanelerini getirmeleri isteniyordu. Binlerce İzmirli hükümet konağını ziyaret ediyordu.

Fahrettin Altay Paşa hatıralarında 1. Ordu komutanı Nurettin Paşa'yı deniz kenarında yıkılan kışlaya getirmiş kışla avlusunda binlerce esir Yunan asker ve subaylarını (Zito Mustafa Kemal Paşa, Zito Nurettin Paşa diye bağırttım, Zito Venizelos diye bağırmayan ve süngülenen Türk subaylarının ruhunu şad etmek istedim.)

10 Eylül 1922 günü Mustafa Kemal Paşa İzmir'e giriyor Cramer Palace oteline gidiyor garson yer olmadığını söylüyor müşterilerden biri Mustafa Kemal Paşa'ya bağırtıyor. Mustafa Kemal Paşa kimsenin rahatsız olmasını rica ediyor. Bir masaya oturarak gelen garsona sorar "Kral Konstantin bu otelde rakı içti mi?"

Halk hükümet konağı meydanında toplanıyor Gazi Paşa millete sükûnete davet ediyor. Bu başarı milletin başarısıdır diyor. Rum metropolit Hristos Tomas Mustafa Kemal Paşa ile görüşmeye geliyor. Paşa görüşmüyor Nurettin Paşa ile görüşmesini istiyor. İzmir'in kuşatıldığı gün katliamları kendisinin yaptırdığını bir yüzbaşı bağırtıyor Zito Mustafa Kemal diye Rum Metropolit bağırtıyor. Metropolit o anda halk tarafından linç ediliyor. Mustafa Kemal Paşa bu linçe üzülüyor.

İstanbul'daki Fransız General Pele Göztepe'ye gelerek Mustafa Kemal'e ordularınızı durdurun diyordu. Mustafa Kemal'in cevabı "muzaffer orduları durdurmak, toplamak zaman alır mütareke acele yapılmalı" dedi.

İzmirliilerin Mustafa Kemal'e sürprizleri vardır Karşıyaka'daki ev hazırdır. Evin kapısından girerken biraz sertçe sorar bu nedir? Bir bayan cevap verir. "Yunan bayrağı paşam Yunan kralı Konstantin buraya girerken Türk bayrağını çiğneyerek girmiştir." Mustafa Kemal Paşa "Hata etmiş ben bu hatayı tekrar edemem bayrak bir millerin şerefidir. Ne olursa olsun yerlere serilemez ve çiğnenemez kaldırınız."

Türk ordusu vatanını milletini şerefini masum Türk kadınlarını kurtarmak için savaşmıştır. Gazi ve şehitlerimizi minnetle şükranla anıyoruz.

HAYAT DEDİKLERİ

Güne günaydınla başlar hayat
Çocukluk bahar mevsimi gibidir
Her şey tozpembe
Her şey yeni
Her şey sıfırdan

Arkasından öğlen olur
İyi günler denir
Mevsim yazdır
Hava sıcak
İşler yoğun
Her şeye uzanır elin
Herkes omuzlarında
Her derde yetersinde
Bir kendine yetmez ellerin

Vakit akşam olur
İyi akşamla başla ağır ağır karanlık
Mevsim sonbahardır
İçeri girme,
İçine çekilme zamanıdır
Eğer doldurmuşsan kilerini
Hazırsa kışlıkların
Bir gönle dokunmuşsan
Bir yaraya derman olmuşsan
Bir gönülde taht kurmuşsan
Hazırsa dünyalığın
Ahretliğin
Senden iyisi var mı?
Altın sarısı yapraklar gibi

Doğa sergiler tüm güzelliklerini
Huzurla içine çekilen ömrün gibi
İstirahate çekilirsin yavaştan

Vakit gecedir
İyi geceler denir
Kalmamıştır dünyalık derdin
Uyumak ister yorgun beden
Bitmiştir beklentilerin
Çoktan gitmiştir dost sandıkların
Derdiyle yandıkların
Dökülür saçların, dişlerin
Uzağı görmez gözlerin
Tutmaz dizlerin
Çok değildir ederin
Oysa bilmezler ki
Ne çok kıymetlidir tecrübelerin
Susarsın
Sustururlar
Duvara asılmış elek gibisin
Sende tarihte yerini alırsın
Anan- baban gibi
Atan gibi
Bir nefesliktir finalin
Güzel anılmak olsun derdin
Kapanır artık perdelerin
Yaradandır son bekleyenin...

Meryem IRKILATA

HATIRANI SİLEMEZSİN

Bir insanın ömrü, söyle ne kadar
Lekeyi karayı, sen silemezsin.
Yaşama süremiz kelebek kadar
Yıktığın Sarayı, sen silemezsin.

Sensiz boşa akıp giden zamanda
Gönlü heder etme, puslu dumanda
Ağlama boşuna, kanma son anda
Açtığın yarayı, sen silemezsin

Yaşadığın aşkı, gidip anlatma
Dertli duygularla, göğü inletme
Rezil rüsva olma, yâre dinletme
Tartıyı darayı, sen silemezsin.

Kalbimdeki izler, senden hatıran
yüreği dağılayıp, hançer batıran
Bir çırpıda hasta edip yatıran
Mesafe arayıp, sen silemezsin.

Verdiğim değeri sen hiç bilmedin
Çabuk unutsan da, kalpten silmedin
Tek kurşunla vurdun, yürek dilmeden
Topu'nu pareyi sen silemezsin.

Yediğin naneyi ben biliyorum
Aynaya baksana her şeyin yarım
Gözden düştün artık, gerekmez yorum
Gönlümde serayı, sen silemezsin

Hayat zemheriymiş bir gün gülecek
Karlara da eriyip, bahar gelecek
Vicdanın yoksa da, kalbin bilecek
Ettiğin parayı, sen silemezsin

İsmail KAYA

BÖYLE SEVDİM

Bir Mevlâ'ya bir de aşka kulum ben
Bütün bir cihanın dilinde sevdim
Suları çekilmiş kuru gölüm ben
Bir Nisan yağmuru selinde sevdim

Hayalimde yoktun düşüme geldin
Su oldun gözümde yaşıma geldin
Zulüm bir aşk oldun başıma geldin
Acı bir kahvenin falında sevdim

Ellerin gönlümün paslı telinde
Saba makamısın seher yelinde
Bir çiğ damlasısın sevda gülünde
Bülbülün şen şakrak dilinde sevdim

Adını anarım her nefesimde
Bazen bir yazıda, bazen resimde
Yanık bir türküsün kısık sesimde
Seni bağlamanın telinde sevdim

Gayrı benim yüzüm gülesi değil
Öyle bir sevda ki ölesi değil
Bu müşkül halimi bilesi değil
Deli bir yangının külünde sevdim

Sevdagül AKAR YILDIZ

5 ÜLKE 15 ŞEHİR

Serpil UĞUZ

“Kişi bir yere gitmek için değil, yeni şeyler görmek için yola çıkar.” (Henry MILLER)

Her şey bir turizm şirketiyle yaptığımız yurt içi gezilerini takip etmek ile başladı. 2024 yılı Temmuz ayı yolculuğunu Balkanlara yapmak için karar almıştık.

“Kiminle?” diye sorarsanız, can dostum, arkadaşım, meslektaşım ve öğretmen arkadaşım ile tabi ki...

Hazırlığımızı tamamlayıp evdekilerle vedalaştık. Konya Hava Limanına varışımız ile heyecanda başlamış oldu. Valizlerle kontrolden geçip boş sandalyelere oturduk ve gözler tur ile yolculuğa katılacak insanları aramadı değil. Kimseyi tanı mıyorduk sadece Balkanlar WhatsApp grubunda isimler vardı. Zamanla gelen gelene... Haliyle ellerinde valizlerle gelen boş yerlere oturuyordu. Bekleyiş devam ederken zarflarla tur rehberimiz geldi. İsimlerimizi okuyup zarfları dağıttı. Bir takım işlemlerden sonra sıraya geçip pasaport ve geçiş işlemlerini tamamladık. Saat 3.45 olmuştu Konya Hava Limanından İstanbul Hava Limanına doğru hareket edecek uçağımıza bindik. Konya şehrimizi yukardan seyrederken yolculuğumuzun başladığının farkındaydık.

İstanbul Hava Limanında bekleyişte olan nice insanlar... Farklı ülkelerin insanlarından bahsediyorum tabi ki. Büyük ve kalabalık şehrimizin olmasından ziyade o saatte yolculuk yapacakların ve bulunduğu yerde uykuya dalan insanlar, çay, kahve, sigara içen vs. saymakla bitmez. Kısacası çok kalabalıktı. Bir kahve içimlik ve ihtiyaç molasından sonra ilk Balkan ülkesi Sırbistan- Belgrad’a gidecek olan dış hatlar bölümünden pasaport kon-

trolünden sonra uçağa bindik. Güler yüzle karşılayan hosteslerle selamlaştıktan sonra yerimize oturduk.

Yerel saat ile 8.30’da Belgrad’a ulaştık. Hava Limanından bizleri bekleyen tur otobüsüne valizleri yerleştirip gezimize başladık. Canlılığın ve hareketliliğin yeni sembolü, Avrupa’nın en eski kentlerinden biri olan Belgrad şehir turumuzda Türk döneminin muhteşem oyma tavanları ile süslü olan Eski Sarayı, Bin Yıl Anıtını, Sava Nehri’nin Tuna Nehri’ne katıldığı noktada Fatih Sultan Mehmet’in uğruna yaralandığı ama fethinin Kanuni Sultan Süleyman’a nasip olduğu Osmanlı donanmasının ikmal merkezlerinden Belgrad Kalesi, Kale Meydanı, Taş Meydan, Askeri Müze, Şehit Ali Paşa’nın Türbesi, Bayraklı Camii gördüğümüz yerlerdi.

Balkan ülkelerini gezerken bize eşlik edecek rehber Üsküplü idi ve anlatımı çok güzeldi. Sıcak havaya rağmen geziyor, resimler, videolar çekiyorduk. Farklı yerler, kültürler ve bir zamanlar Osmanlı’nın olan yerleri gezip görmek çok güzeldi. Akşam yemeği ve konaklama için otobüse tekrar binip Belgrad’daki otelimize geldik. Havanın çok sıcak olması, yürüyerek gezmemiz yorgunluğumuzu otele gelince hissettirdi. Biraz dinlendikten sonra otelin etrafından yavaş adımlarla yürüyerek sahil kenarına gelerek bir yere oturduk.

Akşam yürüyüşüne çıkan insanları gözlemlediğimizde insanların çoğu büyük-küçük, şişman-zayıf, tüylü-tüysüz, süslü, farklı cinslerde köpekle yürüyüşteydi. Aileler de vardı tabi ki, çocuklarını gezdiren, bisiklet turunda olan çocuklar ve gençler... Bir ara kayalıktan

aşağı doğru inip suda yüzen kuğulara yaklaştık. Hemen yanımıza doğru gelmeye başladılar. Meğer oradaki insanlar yiyecek verdikleri için kişilere yaklaşıyorlardı, bilmediğimiz için üzüldük.

Ama su ve güzel hava dinlendirdi. Tekrar otele doğru yürüdük ve dinlenmek için odamıza geçtik. Resepsiyona inip tur arkadaşlarımızdan bir grubun 2024 Olimpiyatlarında Türkiye- Hollanda maçını izlediğini gördük ve biz de katılıp heyecana ortak olduk. Odadaki televizyonu seyretmeyi anlaşılmayan dil olunca istemedik. Hop oturup hop kalktık, alkışladık, takımımızın yenmesi için dualar da ettik ama yenilince üzüldük. Sabah erken kalkacağımız için uyumalıydık. Sabah otelde aldığımız kahvaltının ardından otelden ayrılıp tur otobüsüne bindik.

Rehberimiz Makedonya-Üsküp gezisine başladığımızı söyledi. Otobüste zaman zaman rehberimizin anlattıklarını, bazen şarkılar, türküler dinliyor, bazen katılıyor, bazen de alkışlıyor, ritim tutuyorduk. Keyifli bir yolculuk sonrası Üsküp şehir turuna 16.yüzyıldan kalma 2.Sultan Murat tarafından başlatılan Fatih Sultan Mehmet tarafından bitirilmiş olan Vardar Nehri üzerine kurulu olan Taş Köprü, Mustafa Paşa Camii, Yahya Paşa Camii, Sultan Murat Camii, İsa Bey Camii, Çifte Hamam, Sulu Han, Kapan Han, Kurşunlu Han ve devamında Üsküp Meydanı, Yunanistan ile diplomatik sorun olan devasa Büyük İskender Heykeli, Kral Samuel Heykeli, Rahibe Teresa Anıtı, Rahibe Teresa'nın Evi gezip gördüğümüz, fotoğraf ve videolar çektiğimiz yerler arasındaydı. Tamamlanan gezi sonrası otobüsümüze binip konaklayacağımız otele doğru yol aldık. Artık turdaki arkadaşları tanımaya başladık; sohbetler, paylaşımlar da olmaya başladı.

3.gün ise Kalkandelen'e (Tetova) hareket ettik ve Alaca Camiini ziyaret ettik. Camii hayvan kanı, bitki kökleri ve yumurta akı karıştırılarak oluşturulan boya ile yapılmış iç ve dış süslemelerinde Osmanlı eserlerinde nadir rastlanan Barok tarzıdır. Ayrıca iki kız kardeşin çeyiz parası ile yaptırmış olduğu

da verilen ayrıntı idi. Alaca Camii ziyaretimiz sonrası Balkanlar'ın en eski şehirlerinden biri olan, Makedonya'nın tarih ve kültür cenneti Manastır'a varışımız oldu. Makedonca'da da Manastır anlamına gelen "Bitola" adıyla anılan bu güzel şehri tanıtan Şirok Sokağı, Eski Çarşı (Osmanlı Bedesteni), Yeni Cami ve İshak Çelebi Camii gördüğümüz yerlerdi. Manastır'da ayrıca Mustafa Kemal Atatürk'ün mezun olduğu İdadiyi (Askeri Lise) ve buradaki Atatürk Müzesi'ni ziyaret etme olanağı bulduk. O döneme ait resimler, eşyalar çok güzel korunuyordu.1908 yılında Enver Bey ile beraber dağa çıkan ve 2.Abdülhamit'in meşrutiyeti yeniden ilan etmesiyle sonuçlanan Jön Türk Devrimi'nin öncülerinden Niyazi Bey'in memleketi Resne durak noktamız oldu. Burada Niyazi Bey'in Fransa'daki (Chateau de Chenonceau'yu) şatoyu örnek alarak yaptırdığı evin önünde fotoğraf molası verildi ve gezme imkânı bulduk. Resneli Niyazi Bey Balkan Savaşı sırasında birlikleriyle orduya katılmış, savaştan sonra 17 Nisan 1913'te Arnavutluk'un Avlonya Limanı'nda İstanbul'a gitmek üzereyken İttihat ve Terakkînin ona muhafazlık edip korumalık yapmakla görevlendirdiği kişi tarafından vurulmuş. Öldürülme sebebi karanlıkta kaldığı için "Ne şehittir, ne gazi kim vurduya gitti Niyazi" deyiminin buradan geldiğini öğrendik. Daha sonra Makedon Gecesine katılacağımız restaurantın bulunduğu Ohrid'e doğru yola çıktık. 4.gün Ohrid turumuzda Halveti Tekke, Ali Paşa Camii, Şehir Meydanı ve İnci Dükkanları ile meşhur Ohrid Çarşısı Kiril Alfabesini geliştirmiş olduklarına inanılan 9.yüzyıl Bizans keşişleri Aziz Kirillos ve Metodios Anıtı, Ohri Müzesi, Aya Sofya, 13.yüzyıl Doğu Hristiyanlığın en görkemli mabetlerinden Aziz Bogoridica Perivleptos, Heykeller Galerisi, Samoil Kalesi, Aziz Panteleimon Manastırı, Çınar Meydanı, Roma döneminden kalma Aziz Bakire Meryem Kilisesi ve Antik tiyatro rehberimiz eşliğinde gezdiğimiz yerlerdi. Ohri Makedon Gölü kenarına kurulmuş, Safranbolu Gökçeada karışımına benzer sokakları, müthiş göl manzarası, tarihi kalesi, kiliseleri, Osmanlı'dan kalma tarihi camileri, gölün diğer yamacındaki tepeleri,

tarım ve hayvancılıkla uğraşan sıcakkanlı insanları, İstiklali anımsatan ama daha küçüğü olan ana caddesi, meşhur Ohrid incisinden yapılmış takı dükkânları ile güzel ve görülme-ye değer bir şehir.

Arnavutluk'un başkenti Tiran'a doğru yola koyulduk, otobüste etrafı seyretmeye devam ederken dinlenip uyumaya da çalıştım ama bu manzaralar da kaçmazdı.

"Dünya bir atlas gibidir. Seyahate çıkmayanlar onun sadece ön sayfasını okurlar" Bu sözü sevdiğimden manzaraları da kaçırmamaya çalıştım. Tiran turumuzda Ethem Bey Camii, Tarihi Saat Kulesi, Ulusal Müze, Opera ve Bale Binası, Parlamento ve Başbakanlık Binaları, Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Rahibe Teresa Heykeli, Enver Hoca'nın eski anıt mezarı, İskender Bey Meydanı gördüğümüz ve tarihini rehberimizden dinlediğimiz yerlerdi. Tur bitimi konaklama yapacağımız 435 yıl Osmanlı hâkimiyeti altında kalmış ve stratejik olarak Balkanların en önemli şehirlerinden biri olan İşkodra şehrine doğru hareket ettik.

5. gün Adriyatik Denizi'nin incisi, dünyanın en genç ülkelerinden biri olan ve 2006 yılında bağımsızlığına kavuşmuş olan Karadağ'a geçerek turumuza başladık. İlk olarak zamanında balıkçıların yerleşim yeri olan bir adanın kamulaştırılması ve sonrasında Singapurlu bir multi-milyardere satılması ile turizme kazandırılan muhteşem St. Stefan'ı panoramik olarak tepeden görmek için fotoğraf molası, ardından muhteşem sahillerini gezdik.

Çok kalabalıktı ve denizin tadını çıkaran insanlar. Karadağ'ın insanların biraz tembel olduğunu, her yatağın başında sandalye bulunduğunu duyunca şaşırdık. Tabi ki bunun nedeni çok uyudukları için biraz da dinlenmek için mutlaka sandalye de otururlarmış. Ama insanları yaşamayı, hayatın tadını çıkarmayı biliyorlardı.

Balkanların en ünlü tatil merkezlerinden olan Budva'ya geldik. Acaba buranın hikâyesi neydi? Budva yaklaşık 10.000 kişilik bir nüfusa sahip Karadağ'da sahil şehri ve

turizm merkezi konumunda. Şehir, 2500 yıllık geçmişiyle Adriyatik Denizi kıyısındaki en eski yerleşim yerlerinden biridir. Uluç Ali Paşa tarafından 1572 yılında Venediklilerden alınarak Türk topraklarına katılmış, 1573 yılında Venedik ile yapılan anlaşma ile tekrar bu ülkeye verilmiş. Buradaki yürüyüş turumuzda ise; Eski Şehir Merkezi (Stari Grad) ve kalesi görülmeye değer. Daha bitmedi...

Kotor şehri gezimizde ise; Silah Meydanı, Saat Kulesi, Utanç Sütunu, Aziz Trifun Katedrali, Zanaatçılar Sokağı, Tulumba Çeşmeleri, Nehir Kapısı, Aziz Luka Meydanı gezip gördüklerimizdi. Tarihi dokusuyla korunan ve Türk Köyü olarak bilinen, 16.yüzyılda Osmanlı tarafından eserde bulunan Poçitel şehrini de gezerek günü tamamladık.

6. gün... Mimar Hayreddin tarafından 1557 yılında inşa edilen Mostar Köprüsü Osmanlı mimarisinin bir şaheseridir. Köprü 1992 yılında cereyan eden savaşta Hırvat topçusu tarafından yıkılmış fakat Türkiye Cumhuriyeti'nin de büyük katkılarıyla 2004 yılında tekrar hizmete açılmıştır. Mostar Köprüsü'nde toplanan kalabalık görülmeye değerdi ve Türk Bayrağımızı gençler açarak dalgalandırdı, çok mutlu olduk, gurur duyduk. Ayrıca oraya ait olan bir geleneği de dinlemekten ziyade izleme olanağı da bulduk. Ne diye sorarsanız?

Boşnak gençleri evlenmelerinden önce o köprüden aşağıya atlayarak kendilerinin hazır olduklarını ispatlıyorlarmış. Biz de beklerken bir gencin atladığını görmüş olduk. Mostar Köprüsü'nün ardından Koski Mehmet Paşa Cami'ni gördük. Avrupa'nın en güçlü su kaynağının Buna Nehri'nin doğduğu yere kurulmuş olan Blagay'ı ziyaret ettik. Kaynağına henüz ulaşamamış ve saniyede 43.000 litreye kadar su çıkan Buna Nehri kaynağına kurulmuş Sarı Saltuk Tekkesi olarak da bilinen tekke ziyaretini yaptık. Suyun akışı ve o sesi karşısında oturup kahvemizi de içerek dinlendik. Keyifli bir yolculuğun devamında Saray Bosna'da 1984 yılı kış olimpiyatlarının yapıldığı İğman Dağı eteklerinde Bosna nehrinin kaynağı olan milli parka ulaştık.

Kuğuların, yaban ördeklerinin özgürce yaşadığı bu doğal parkta su kaynakları, yeşilin ve mevsimine göre sonbaharın her tonunun görülebildiği, tabi ki insanların temiz hava, piknik, gezme, dinlenme yeri olarak geldiğini de öğrenmiş olduk.

Hemen serbest zaman süremizde yürüyüşe başladık, tabiatın renkleri, su sesi, çok çeşitli ağaçlar ruhumuzu dinlendirdi ve oturup etrafı izledik. Fotoğraflar çekildik. Hemen arkadaşlarla aklımızdan geçirip dilimize getirdiğimiz konu "Türkiye'de bu ortamda insanlar mangal keyfi yapardı" oldu. Ama burada piknik keyfi yapanlar, oyun oynayanlar vardı, Okey oynayan Araplar vardı. Top oynayan, salıncakta sallanan, yürüyüş yapan... Konaklama için tekrar tur otobüsüne binip yola koyulduk, bugün de akşam oldu. 7.gün ise 1992-1995 yılları arasında yapılan savaşta Boşnakların en kritik hamlelerinden biri olan ve hava limanının altına kazılan Yaşam Tüneli Müzesini ziyaret ettik.

Savaşın seyrini değiştiren ve tarihin en uzun kuşatması (4 yıl 4 ay) sayılan Saraybosna kuşatmasını yaran bu tünel ve müzesinde orijinal görüntülerden hazırlanmış 15 dakikalık bir video ile savaşı hissetmemek mümkün değil. Fotoğraf galerisi, savaş haritası ve savaş zamanında kullanılan araç gereçlerin sergilendiği bu müzeyi gezdikten sonra turumuza devam ettik. Asırlar boyunca Balkanlar'ın kültür başkentliğini yapmış, 1914'te Avusturya-Macaristan Veliahdı Arşidük Franz Ferninand'ın Sırp tarafından burada öldürülmesi üzerine 1.Dünya Savaşı'nın çıktığı yer olmuş, 1992 savaşında ise Sırp, Hırvat ve Boşnaklar'ın kendi aralarındaki yıkıcı savaşları sonucu büyük tahribata uğramış fakat güzelliğini halen büyük ölçüde koruyan Saraybosna'da gezilecek yerler fazlaydı. Müslümanlık, Katoliklik, Ortodoksluk ve Musevilik dinleri çeşitliliğiyle bilinen Saraybosna Avrupa'nın Kudüs'ü olarak kabul edilmiş. Meşhur Baş Çarşı, tarihi Osmanlı Hanı Monica Han, şehrin dinsel kozmopolitliğini yansıtan Katolik Katedrali, Sinagog, Hüsrev Bey ve Ferhadiye Camileri, 1914'te Franz Ferdinand suikastı-

nın gerçekleştiği Ladin Köprüsü, Eski Kütüphane, şehrin 40 yıllık Avusturya-Macaristan yönetimi sırasında oluşmuş batı tarzı binaları ve Saraybosna'nın en önemli sembollerinden biri olan "Sönmeyen Ateş Anıtı" görülmeye değer yerler. Anlamı ise savaşın ve Srebrenitsa Katliamının unutturulmaması için yanan ateş.

Ayrıca Bosna Hersek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegović ve savaşta ölenlerin mezarlığını ziyarete gittik. Srebrenitsa katliamının da yıldönümü olması da ayrı üzücü bir durumdu. İnsanlarının yüzünde kaybettikleri yakınlarının acısı ve savaşın bıraktığı izler vardı. Gezerken gördüğümüz bir diğer ayrıntı Konya kadar uzun rayları olmasa da tramvay yolu vardı. Rehberimiz Konya'nın kardeş şehir olarak gönderdiğini söylediği kırmızı tramvaylardı. Serbest zamanda çarşısını gezip alış-veriş yapmadan, bulmuşken çayını, Türk kahvesini içmeden, gölgede dinlenmeden dönmek olmazdı. Balkanlar turunu tamamlayıp uçuş saatine kadar havalimanına gidip bagaj-bilet işlemlerini tamamladık. Tur rehberimiz ve otobüs şoförüne de teşekkürlerimizi iletip vedalaştık. Beş ülke on beş şehrin tarihini, kültürünü, insanlarını gezip gördük, tanıdık ve heybemizde güzel anılar, arkadaşlıklar biriktirdik. İyi ki gitmişim.

Paylaşsam olmazdı; gezdiğimiz Balkan ülkelerinde ve şehirlerinde dikkatimizi çeken bir şeyler de trafikte hiç siren sesi duymamamız, sürücülerin yayalara davranışı, sokak ve caddelerinde çöplerin olmaması.

"Başka ülkeleri ne kadar çok görürsem kendi ülkemi o kadar çok severim" (Madame STAEL)

TASVİR-İ HAL

Kara bulutları sil gökyüzünden,
Görünsün güneşin sarı cemali,
Kuru yaprakları kaldır güzünden,
Boy versin yeşilin her türlü hali.

Temelin nihayet çamurlu sudur,
İstersen zengin ol varınla kudur,
Sen de bilirsin ki halimiz budur,
Bizi böyle bilir cümle ahali.

Yaşadığı her gün gözyaşı döktü,
Kimse dinlemedi boynunu büktü,
İhtiyarlık gelip ömrüne çöktü,
Dizinde kalmadı artık mecali.

Gözlerde şavkı yok sarkmış kulaklar,
Geçmiş acı verir sır gibi saklar,
Bir de saçlarını sarınca aklar,
Bir şeye benzemez şekli şemali.

Sahip çıkanı yok bilmem nereli,
Yolunu kaybetmiş bitmiş morali,
Ne olacak bilmem şimdi ahvali,
Vefasız bir zalim sevdi seveli.

Mesut HEKİMHAN

TUNA UFUKLARINDA

Dilde tekbirle yürür nice kahraman nefer,
Hudutlar ötesine başladı kutlu sefer.

Rüzgârları biçerken kır atların yelesi,
Hilâli selamlıyor sanki Çimpe Kalesi.

Yaslandık Rumeli'nin asırlık çınarına,
Kurduk otağımızı Meriç'in kenarına.

İhtişamlı ordumuz sarıverdi ovayı,
Yüzyıllarca yurt tuttuk Üsküb'ü, Kosova'yı.

Bağrında şehit düştü Murat Hüdavendigâr,
Bize Balkan sevgisi atalardan yâdigâr.

Fethin anahtarıyla açıldı tüm kapılar,
Medeniyet nuruyla yükseliyor yapılar.

Bosna, Varna, Prizren öpöz ata toprağım,
Tuna ufuklarında dalgalandı bayrağım.

Kubbelerin altında iman kandili yandı,
Çan yerine mavi gök ezan ile uyandı.

Vazgeçilmez köprüden, ne çarşıdan ne handan,
Hepsi birer iz taşır evlâdı fâtihandan.

Gül kokan bu illeri gezenler ıssız sanır,
Gâzi Evrenos Bey'in hatırası canlanır.

Ey yiğit insanları bağrına saran vatan!
Ey gidip gelmeyi ağılayıp soran vatan!

Gönül bağım kopmadı senden ayrı düşeli,
Hâlâ gözde yaşımsın, hâlâ şanlı Türk eli.

Sanki duyar gibiyim Türk'ün ana dilini.
Özlerim ecdadımın obasını, ilini.

Uzaklardan gelen ses ağıt mı türkü müdür,
Şu heybetli koç yiğit Rumeli Türk'ü müdür?

Ahmet Sami BENLİ

ÜSLUP

Polat KAYACIK

*“Üslubun kimliğindir.”
Cemil Meriç*

Üslup, sanatın ve edebiyatın önemli araçlarından biridir. Eseri yazanın veya icra edenin bir anlamda kendini ifade etme biçimidir. Bir kitap okuduğumuzda, cümlelerin kuruluş biçiminden ya da kelime seçimlerinden o eserin kimin kaleminden çıktığını anlayabiliriz yahut bir müzik eseri dinlediğimizde, yine güftenin sözlerinden, bestenin melodisinden eserin sahibini/icracısını tahmin etmemiz mümkündür. Üslup sanatçıya özgüdür ve onun en belirgin ayırt edici özelliğidir. Bir anlamda adeta bir imza niteliğindedir. O halde şunu diyebiliriz: Sanat ve edebiyat alanında eser veren her sanatkârın kendine ait bir üslubu vardır (olmalıdır) ve hitap ettiği kesim için tanınırlığı, bilinirliği açısından elzemdır.

Elbette üslup sadece sanatın ya da edebiyatın konusu değildir. Sosyal bir varlık olan insanın hayatın her alanında çevresi ile sürekli etkileşim ve iletişim içinde olma ihtiyacı, bizleri ister istemez bir üslup sahibi yapar ve yaşadığımız topluma, sosyal statümüze ve aldığımız eğitim gibi birçok değişkene göre şekillenir.

Fransız bilim adamı ve düşünür Buffon, konuyla ilgili: “Üslup insanın ta kendisidir.” demiş ve bir rivayete göre Ziya Paşa, diğer bir rivayete göre ise Recaizade Mahmut Ekrem tarafından dilimize: “Üslubu beyan, aynıyle insan.” şeklinde veciz bir ifade ile aktarılmıştır. Şimdilerde bir atasözü haline gelen bu sözün ifade ettiği gibi, üslup en başta karakterimiz olmak üzere, dünya görüşümüzün, hayata

bakışımızın ve kendi dışımızda olanlara yaklaşımımızın dışa yansımasıdır. Velhasıl, kendini doğru ifade edebilmenin temeli, iyi bir üsluba sahip olmaktan geçiyor. Konuşma kurallarına uygun, jest ve mimiklerde kontrollü, dinlemesini bilen ve nezaket içinde iletişim kurmak, iyi bir konuşmacı olmak için yeterlidir. Lakin iyi bir hatip olmak tek başına doğru üsluba sahip olmanın göstergesi midir? Bu tartışılır. Bu noktada, kadim kültürümüzü referans aldığımızda karşımıza ‘belagat’ kelimesi çıkar. Osmanlı dönemi edebiyatının temel disiplini olan belagat ilminin kurallarını günlük yaşamımıza tatbik edebildiğimiz takdirde hem yazma hem de konuşma anlamında çok yol kat edilebileceğini düşünüyorum.

Günümüzde pek kullanılsa da belagat, “iyi konuşma ve sözle ikna etme yeteneği” demektir. Edebi anlamda ise: “Sözün fasih (açık, düzgün) olmakla beraber mukteza-yı hal ve makama mutabık olmasıdır.” olarak tanımlanır. Düzgün, kusursuz, açık ve anlaşılır olmanın yanında mevcut duruma ve muhataba/muhataplara münasip söz söylemenin kaidelerini inceler. Belagat ilminin üç bölümü vardır: Meanni, sözün duruma ve kişiye uygunluğunu sağlamanın şartlarını; Beyan, sözün açık, anlaşılır, kusursuz söylenmesinin şartlarını; Bedi ise, edebi sanatlar vasıtasıyla sözün güzelleşmesini ve süslenmesi şartlarını inceler. Belagat ilminin şartlara uygun sözlere ve söyleyenlere belîğ ve fasih denir. Bu bilgilerin ışığında, bence kendimize münasip ve düzgün bir üslup edinebilirmişiz gibi geliyor.

Muhabbetle kalın

YEMİN (KIZIL GÜLÜM)

Ant olsun gözlerine, ant olsun saçlarına,
Beni baştan yaratan Mesih avuçlarına,
Yeminimi aştığım o kirpik uçlarına;
Ant olsun ki kimseyi senin kadar sevmedim,
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Bir kızıla ram edip aşkın nakkaşlarını,
Melalimle çatlattım ben sabır taşlarını,
Hüzün yüklü bulutlar en acı yaşlarını,
Yüreğime döksün ki sen gideli gülmedim.
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Şafakları gözledim saçların doğar diye,
Guruba kılıç çaldım hüsnüne ağyar diye.
Güneşe kin besledim ufkumu boyar diye;
Bütün renkler silindi başka kızıl bilmedim,
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Bağbozumu vaktiydi sen düştün yüreğime,
En mahrem sırlarımı gizlediğim yerime,
Binlerce yemin olsun en büyük yeminime,
Ecel çaldı kapımı ben sensizken ölmedim,
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Yol aldıkça vuslata ümidimin kervanı,
Adım adım her anı, ölçtüm biçtim zamanı,
Gülüştünle sineme bıraktığın imzanı;
Yıl geçti, gün eskidi: bin hicranla silmedim,
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Son güzün kızılıyla boyadığım saçların,
Tenime hasret kalsın kınalı avuçların,
Adına hicran denen kulelerin, burçların
Üzerime çöksün ki başkasını sevmedim,
Ve kimseye bir tanem kızıl gülüm demedim.

Yunus KARA

GARDAŞ-2

Bu limanda o gemiye güvenme,
Takılan zinciri sökölür gardaş
Övünme dalında goncayım diye,
Senin de yaprağın dökölür gardaş,

Bizim değil ki can bize verenin,
Şu fani dünyayı bize serenin
Her baharda taşıp akan derenin,
Anlamadan suyu çekilir gardaş.

Allah'ın kulusun ona kani sin,
Unutma ki şu dünyada fanisin
Bir türküde dört mısralık manisin,
O da alnımıza çakılır gardaş.

Dönüp durur dünya hep aynı yönde,
Her yaşanan kalır unutma dünde,
Bana bir şey olmaz dediğin günde,
Umut dağın var ya yıkılır gardaş.

Diyorum ya dinle, dinle sen beni,
Elbet ecel gelir soldurur teni,
Bir top kefen ile gömerler seni
Başına da o taş dikilir gardaş.

Havva der nefsine kalma rüyada,
Geçirme ömrünü kemle riyada,
Bir makberin kalır fani dünyada,
Üstüne de darı ekilir gardaş.

Havva KESKİN

KAYSERİ'NİN MAHALLÎ FIKRA TİPLERİ

Doç. Dr. Zeki GÜREL

Türk halk kültürünün en değerli hazinelerinden biri de, Türk halk edebiyatının anlatım türlerinden olan fıkralardır. Türk kültür muhitinde zaman içerisinde her dönemde farklı yerlerde mahallî fıkra tipleri etrafında fıkralar oluşmuş ve bunlar anlatılarak dilden dile kulaktan kulağa yaygınlaşmışlardır. Kastamonu'da da bu fıkra tiplerinden kayda girmiş olanlar vardır. Bunlardan birisi de Mustafa Ağa'dır.

Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları isimli kitabında; "Edebiyatımız bu (masallar, fıkralar, efsaneler, menkâbeler v.s.) modellerden ne kadar çok feyiz alırsa, o kadar çok millileştirilmiş olur" (Gökalp, 1972:143) der.

Edebiyatımızın her devresinde, her türlü (gülmek, güldürmek, düşünmek, düşündürmek, ders vermek, ders almak, alay etmek vb.) sebeple başvurduğumuz fıkralarımız kültürümüzün önemli bir parçası olup, onunla iç içedir. Kültürümüzle bu kadar birleşen ve bütünleşen fıkra türü ile ilgili çalışmalar son derece az ve bunların çoğu da ilmî olmaktan uzaktır. Bunun sebebi, Türkiye'de umumiyetle halk kültürüne, diğer türlerle birlikte fıkralara karşı da, ilmî alakanın geç uyanmış olmasıdır. Birçok alanda olduğu gibi, bu sahada da, XIX. Asır ve sonrası Avrupalı müsteşriklerin Türk halk edebiyatı üzerinde çalışmaları Türk aydınlarının da dikkatini çekmiştir. Bilhassa İkinci Meşrutiyet

Devrinde Ziya Gökalp'in Türk halk kültürünün önemini anlatan yazılarından sonra bu sahaya karşı alâka daha da artmıştır.

Ziya Gökalp'in Türk halk kültürünün öneminden hararetle bahsettiği dönemlerde, Türk halk kültürü, millet olabilmenin önemli şartlarından biri sayılıyordu. Zira tarihini kültürünü ve milletini millet yapan değer unsurlarını tanımayanların, gelecekleri için isabetli kararlar verebilmeleri ve millet bütünlüğünü muhafaza etmeleri mümkün değildir. Bu bakımdan vatanın her köşesini kendi özellikleri ve manevi değerleriyle yakından tanımak ve tanıtmak gerekmektedir. Esasen vatan ve millet sevgisi de bu şekilde doğar, gelişir ve sağlamlaşır. (Altunel, 1990: XXIV-XXV)

İbrahim Altunel'in Türk Halk edebiyatımızın önemli simalarından Prof. Dr. Saim Sakaoğlu yönetiminde hazırladığı Anadolu Mahallî Fıkra Tipleri Üzerinde Bir Araştırma İnceleme ve Metinler adlı doktora çalışması bu açıdan önemli bir boşluğu doldurmuş ve dikkatleri Anadolu fıkra tipleri üzerine çekmeyi başarmıştır diye düşünüyoruz.

Yıllar önce, TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda Hasan Ali Demircan'ın Vahap Candan ile birlikte hazırlayıp yönettikleri "Mizah Dünyamızdan" adlı canlı yayında bir dizi yayına katılmıştım (1995). Katıldığım bu programda Türkiye'mizi il il gündeme getirmiş, Türkiye'mizin değişik illerinden ve Türk Dünyasından da örnekler vermiştim (Gürel, 2008:144-146). Söz konusu program için Kayseriyle ilgili olarak bir programda İncili Çavuş'u özel olarak anlattıktan sonra ilerleyen programlarda tekrar Kayseri'yi konuşmak üzere hazırlık yaparken İbrahim Altunel'in 1990 yılında T.C. Selçuk Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Edebiyatı Bilim Dalında hazırladığı ama henüz kitap olarak yayınlanmamış Doktora tezinden de istifade etmiştim. O zaman dikkatimi çeken Kayserili mahallî Fıkra tiplerinden şimdi bahsetmek ve bu fıkra tiplerine ait birkaç fıkrayı da paylaşmak istiyorum.

İbrahim Altunel'in, matbu eserleri tarayarak ulaştığı Kayserili mahallî fıkra tipleri şunlardır:

Hacı Seyit Mehmet Ağa (4), Pire Mehmet (4), Avadın Hasan Ağa (3), Hayrullah Emmi (2), Topal Hayri (2), Şih Mehmet Ağa (1), Erkiletli Hasan Ağa, Azmi'nin Hacı, Gözü Açık, Hâle Hâle, Karaali'nin Yusuf Emmi, İnce'nin Şükrü Emmi, Cöndür'ün Reşit, Faşiki (Fakı Efendi), Avanoslu Zekeriya Efendi, İbrahim Safâ, Civelek'in Ali Ağa, Pirlî'nin Hacı Hüseyin, Sulo (Süleyman), Mehmet Ali, Ahmet Ağa, Balıkçı Vahap, Mehmet, Hacı İsmail Dede, Muhaddisoğlu Mehmet Efendi, Keşlioğlu Mustafa Efendi. Bu fıkra tipleri içerisinde en çok fıkrası derlenip kayda alınanlar dörder fıkrayla Hacı Seyit Mehmet Ağa, pire Mehmet'tir. Avadın Hasan'ın üç, Hayrullah Emmi, Topal Hayri'nin ise ikişer fıkrası kayıtlara geçmiştir.

Şih Mehmet Ağa ve bundan sonrasının birer fıkrası kayda alınmıştır (Altunel, 1990:370-389) İbrahim Altunel; bu fıkraları Kayseri Halkevi dergisi Erciyes'ten (1947), Kayseri İl Yardımlaşma Derneği yayın organı Erciyes dergisinden (1974, 77. Sayı), Mustafa Karakuş'un Yeşilhisar Folklorundan Örnekler adlı mezuniyet tezinden ve Kazım Yedekçi-oğlu'nun Öğünmek Gibi Olmasın Ama Kayseriliyim adlı kitabından almıştır. Bu notu da burada belirtmekte fayda vardır. İşte o fıkralardan birkaç örnek:

Bu gülücük demetini, Kayserilinin ve halkın zekâsını veciz bir şekilde yansıtan şu canlı fıkra ile başlatalım ve "meclisiniz şen olsun" diyelim. Kayserili Civelek'in Ali Ağa'ya ait "Bir Su Ver Desem" fıkrası şöyledir:

Civelek'in Ali Ağa bağa giderken Cevizli kuyudan yeni yetme bir kızın su çekmekte olduğunu görür. Canı su içmek ister, yanaşır. Kızla aralarında şu konuşma geçer:

-Kızımın adını bilsem de bir su ver desem.

-Meyvelerin ilk yeteni.

-Kızım Kiraz bir su ver de içeyim.

Kız suyu verir ve:

-Ben de amcamın adını bilsem de afiyet olsun desem.

-Allah'ın aslanı.

-Afiyet olsun Ali Emmi. (Altunel, 1990:385).

Kayserililer ile Karadenizliler fıkralarıyla ünlüdürler. Bu fıkraların bazılarında da Kayserililerle Karadenizliler karşı karşıya gelirler. İşte o fıkralardan biri de Kayserili mahallî fıkra tipi Balıkçı Vahab'a aittir. "Kafan şimdi Çalışmaya Başladı" fıkrası şöyledir:

Kayseri'de balıkçılık yapan Vahab, bir gün balık satarken bir Karadenizli gelir ve balığın fiyatını sorar. Balıkçı:

-Yirmi lira. Der.

Karadenizli Kayserili balıkçıya sorar:

-Ya hemşerim Kayserililerin niye bu kadar fazla kafası çalışıyor. Der.

Kayserili de Karadenizliye:

-Hemşerim biz balığın kafasını yeriz de ondan kafamız fazla çalışır. Der.

Karadenizli bunun üzerine hayretle balık kafası satın alır ve borcunu sorar:

-Borcunuz 40 lira der Kayserili.

Karadenizli parayı öder ve gider. Biraz sonra tekrar gelir ve balıkçıya der ki:

-Ya hemşerim senin sattığın balığın fiyatı 20 lira sen bana kafasını 40 liraya sattın. Der.

Kayserili hiç tavrını değiştirmeden:

-Bak gördün mü? şimdiden daha kafan çalışmaya başladı. Der (Altunel, 1990:388).

Kayseri söz konusu olunca mantıdan bahsetmemek olur mu? Kayserili mahallî fıkratıplerinden bir olan Mehmet Ali'nin "Üstü Sumaklı Mantını mı Yedim" fıkrası şöyledir:

Hayriye mahallesinden Mehmet Ali askere gider. Talim esnasında sağını-solunu bilmez. Komutan kızar ve onu azarlar.

Mehmet Ali, komutana:

-Ne kızıyor lan; sanki üstü sumaklı mantını mı yedim. Der.

Bunun üzerine iyice sinirlenen komutan birkaç tokat daha atar. Mehmet Ali hıçkırarak:

-Madem öyle, sen de bizim mahallenin muhtarının adını bil bakalım. Der. (Altunel, 1990:387). Kayserili Ahmet Ağa'ya ait "Halâ Kuşun Peşinde Gidiyor" fıkrasını okuyunca insanın "Atma Recep din kardeşiyiz diyesi geliyor. İşte o fıkratı:

Kayseri'nin Felahiye İlçesine bağlı çukur bucağından Ahmet Ağa, bir gün etrafındaki lere av hatırası anlatıyor.

-Arkadaş; bu Alman mermileri bir başka canım, bir mermide tam kırk saçma oluyor. Bir gün Alman mermisiyle Külek Boğazına ava çıktım. Büyük bir bıldırcın sürüsü... Yâ Allah deyip, tetiği çektim.

Yere dolu gibi bıldırcın düştü. Saydım ki tam otuz dokuz tane. Bir de baktım ki kırkinci saçma hâlâ kuşun peşinde gidiyor (Altunel, 1990:387).

İbrahim Altunel'in doktora tezine aldığı bu derlemelerinden sonra Kayseri Halk edebiyatı konusunda yapılan derleme çalışmaları ve Kayseri ağzı derleme çalışmaları da Kayseri'nin mahallî fıkratıplerine dair fıkratıler tespit edilip kayda geçmiş midir, eğer böylesi kayıtlar varsa bunların da yayına dönüştürölmesi gerekmez miydi? Biz

bu çalışmaları, alanın uzmanlarından yayına dönüştürerek Kayserililerle ve meraklılarıyla paylaşımlarını daha ne kadar bekleyeceğiz.

Bu vesileyle söz konusu tezde adı geçen mahallî fıkratıplerimizi; vefat edenleri rahmet ve minnetle anıyoruz, hayatta olanlar varsa onlara da hayırlı ömürler diliyoruz ve bu alanda çalışma yaptırmış olan Prof. Dr. Saim Sakaoğlu Hocamıza ve söz konusu doktora tezini yapan İbrahim Altunel'e de alenen teşekkür ediyoruz.

Kaynakça

Altunel, İbrahim (1990). *Anadolu Mahallî Fıkra Tıpleri Üzerinde Bir Araştırma İnceleme ve*

Metinler, XXVIII+664+VII s., Konya (T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Halk Edebiyatı Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora tezi, Danışman: Prof. Dr. Salim Sakaoğlu)

Caferoğlu, Ahmet (1943). *Anadolu Ağızlarından Toplamalar, I. Bölüm: Kastamonu Vilayet Ağzı*, İstanbul: TDK Türk Dil Kurumu Yayını.

Gökalp, Ziya (1972). *Türkçülüğün Esasları*, Hazırlayan: Mehmet Kaplan, İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları.

Gürel, Zeki (2008). *Bolu şehrengizi*, Bolu: Abant izzet baysal Üniversitesi yayını.

Karakuş, Mustafa (1974). *Yeşilhisar Folklorundan Örnekler*, Erzurum (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Yayınlanmamış Mezuniyet tezi).

Yedekçioğlu, Kazım (1990). *Öğünmek Gibi Olmasın Ama Kayseriliyim*, Kayseri.

İLK 7 SANİYE

Değil yedi saniye yedi asır sürerdi
Gözleri gözlerime dur dememiş olsaydı
Bu aşktan ne masalsı efsaneler türerdi
Sen git başka hayaller kur dememiş olsaydı

Kendimi kaybedip de kaçmasam abartıya
Eksi olan notumu çevirirdim artıya
Aşkı ile gönlümde oluşan kabartıya
Yüzde yüz kötü huylu ur dememiş olsaydı

Görür görmez yapmasa ayrılığın dansını
Duyar mıydım ağzından bir tanesin cansını
Yedinci saniyede kaybettin tüm şansını
Git başını taşlara vur dememiş olsaydı

Takılırdım peşine iti gibi ulanıp
Kahkahaya boğardım çamurlara bulanıp
Mutaassıp gönlümde fütursuzca dolanıp
Benimkisi turistik tur dememiş olsaydı

Evet demiş olsaydı gönlüm ona sapalı
Nikah bile kıyardım Vatikan'da Papa'lı
Bilhassa senin için gönül gözüm kapalı
Gönlümse çepeçevre sur dememiş olsaydı

Kıyısında dolanıp derine dalmadığı
Bir aşkı yaşatırdım hiç nasip almadığı
Bakar bakmaz belliydi hiç mi hiç kalmadığı
Meymenetsiz yüzünde nur dememiş olsaydı

S. Ozan USLU

SÖYLESİN

Bir şarkı yapayım bestesi sen ol
Aşkima dil olup teller söylesin
Dilinden düşmesin daima şen ol
Âsude eserken yeller söylesin

Bülbül şevke gelsin ahuzar ile
Gülzarda açılan güller söylesin
Umutsuz aşkını getirsin dile
Rüzgârla oynaşan dallar söylesin

Müziğin ritmiyle gülüp coşarken
Rakkasın elinde ziller söylesin
Yağmurda bayırdan düze koşarken
Dağdan coşkun akan seller söylesin

Yârin hasretiyle yakıp bitiren
Ömürden çalan o yıllar söylesin
Aşıktan maşuka mektup götüren
Zarflara yapışan pullar söylesin

Doğuştan alnında duran yazının
Okuyanı varsa kullar söylesin
Çiçekler satarken roman kızının
Fincanda baktığı fallar söylesin

Cemreler düşünce seyrana çıkıp
Naz ile salınan beller söylesin
Mendili sallarken gülerek bakıp
Kaçarak gittiği yollar söylesin

Yakışan esvabı üstüne giyip
Beline sardığı şallar söylesin
Nerede kalmıştık sevgilim deyip
Aşk ile sarılan kollar söylesin

Erman ÖCAL

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

